Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ

1990 йил 26 июль
ПАЙШАНБА
№ 170 (4.963).

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг газетаси

1974 йил 1 январдан буён нашр этилади ◆ Душанбадан ташқари ҳар куни чиқади ◆ Баҳоси 3 тийин.

ПАРТИЯ ТАҚДИРИГА МАСЪУЛМИЗ

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ АЪЗОСИ БИЛАН СУҲБАТ

КПССнинг яқинда ўз ишини якунлаган XXVIII съезди қайта қуришнинг стратегияси ва тактикасини танқидий нуқтаи назардан таҳлил этди, бу йўналишларга жиддий тузатишлар киритди. Партия раҳбар бўғинларининг анчайин янгиланиши сабабли республикамиз Компартияси ваколатлик даражаси ошди. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари, республика президенти И. А. Каримов Сиёсий бюро аъзоси, Марғилондаги «Атлас» ишлаб чиқариш бирлашмасининг тўқувчиси Г. Турғунова Секретариат аъзоси, яна 19 киши КПСС Марказий Комитети, 12 вакилимиз Марказий назорат комиссияси аъзолари қилиб сайландилар. Уларнинг ҳаммаси жуда катта сиёсий иш тажрибасига эга бўлиб, ҳозирги ижтимоий-иқтисодий вазиятга ҳаққоний ва сергак баҳо берувчи коммунистлардир.

«Қишлоқ ҳақиқати» рўзномаси бу ўртоқларнинг ҳар бирига навбатма-навбат сўз бермоқчи. Бугун биз КПСС Марказий Комитетининг аъзоси, Тошкент область партия комитетининг биринчи секретари С. М. МАМАРАСУЛОВ билан бўлган суҳбат тафсилотини муштарийларимиз эътиборига ҳавола қилмоқдамиз.

— Сиз, ҳурматли Солижон Мамарасулович, КПСС Марказий Комитети таркибига учинчи маротаба сайландингиз, партиямиз қатор съездлари ишида қатнашдингиз. Фуқаронинг аксарият қисми асосан телевизор қаршисида «чиниқса», Сиз улкан сиёсат сарчашмаларида турасиз ва шу жиҳатдан партияни янгилаш, уни демократиялаш, жамиятдаги ўрнини ўзгартириш хусусидаги баҳс-мунозаралар дунёқарашингизда алоҳида ўрин тутади, ҳаётингиз мазмунини ифодалайди, бу жараён амалий ишингизга бевосита таъсир кўрсатади. Жамики воқеалар алоҳида шахсларнинг, бутун-бутун гуруҳларнинг руҳиятига, кайфиятига, маънавиятига нақадар таъсир ўтказишини яхши биласиз. Съезддан олган таассуротларингизга таянган ҳолда айтингчи, бу анжуман партия кучларини бирлаштиришда олға ташланган муҳим қадам бўла олдими, КПСС бундан буён ҳам халқ пешқадами, ҳал қилувчи раҳнамо сифатида муқим қолишига умидбахш пойдевор яратдими!

— Фикримча, съездни тайёрлашда йўл қўйилган айрим камчиликларга қарамасдан у КПСС бундан буён ҳам совет жамиятининг пешқадам кучи бўлиб қолиши учун маълум бир негизни вужудга келтирди. Буни биринчи галда партиянинг бўлиниб кетиши ҳақидаги «каромат»лар пучга чиққанлигида кўриш мумкин. Ана шу негиз, ҳеч шубҳасизки, съезднинг дастурий баёнотида, КПССнинг янги Уставида, қабул қилинган резолюцияларда аниқ-равшан кўзга ташланди. Асосий ҳужжатлар ҳозирги аксарият оқимларнинг, ижтимоий-сиёсий фикрларнинг нуқтаи назарларини умумлаштирди. Айтиш мумкинки, мамлакат тараққиётининг бугунги босқичида партиянинг мақсадлари нималардан иборат эканлиги анчайин мукаммал ишлаб чиқилди. Бунда ижтимоий-иқтисодий ва миллатлараро муносабатларга доир инқирозлардан, яъни халқимиз учун биринчи навбатда турган қийин-қистовликдан қутулиш йўлларини излаш алоҳида аҳамият касб этади.

Ана шу мақсадларга эришувга амалий жиҳатдан қандай ёндашиш ва бунга эришиш бошқа гап, албатта. КПСС яхши уюштирилган ташкилий структурага эга бўлиб, эндиликда бош йўналишни танлаб олган, жамиятдаги тушкунлик учун ўз масъулиятини ҳис этган ҳолда омма ишончини қозониш, ўз сиёсатини рўёбга чиқариш, халқнинг турмуш шароитини амалда ижобий ўзгартиришга қодир, деб айта оламиз. Партия худди шундай қилишга мажбур, қудратли сиёсий куч бўлиб қолишни истайдиган бўлса шу йўлни тутмоғи шарт.

Съезднинг дастурий баёнотини рўёбга чиқариш учун КПСС бошқа партиялар ва социалистик йўналишни кўзловчи оммавий ҳаракатлар вакиллари билан ҳамкорлик намунасини кўрсатиши керак. Шу тариқа инсонпарвар, чинакам демократик социализм қурилишининг аниқ-пухта дастурлари ҳаётга тадбиқ этилиши зарур.

Анжуман якунлари хусусида сўз юритар эканман, у КПСС раҳбариятининг обрўси, сиёсий ва касбий нуфузини бирмунча оширганлигини таъкидламоқчиман. Халқ оммаси бизнинг ҳар биримизга ана шу нуқтаи назардан баҳо беради. Зеро, яқин ўтмишда Марказий Комитет секретарларидан бири мамлакат бўйлаб сафарида ўз зиммасига тайёрловчи корчалон вазифасини олган бўлса, бошқа бири мафкуравий ишлар юзасидан ҳокимона топшириқлар бериш билангина чекланганлиги назарга олинса, хуллас шу тариқа иш тутишдан нарига ўтилгани сезилмаса буни қандай тушуниш керак. Мазкур раҳбарларнинг ўзлари қанақа партияга мансуб, деган савол туғилмасмиди?!

Шулар ҳақида ўйлар эканман, етарли даражада мустақил ва кучли республикалар Компартияларигина миллий тикланиш, ўз регионларини ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш йўлларини қидириб топишлари мумкин деган хулосага келаман. Эндиликда улар кимларнингдир хоҳиш-истакларини бажариш билан чекланмасликлари, марказий партия органларининг, уларнинг бошида турган раҳбариятнинг кўрсатмалари атрофида ўралашиб қолмасликлари, бошқача айтганда фаолиятсизликдан фаолликка дадил ўтишлари лозим. Айниқса миллий сиёсат ва миллатлараро муносабатлар масаласида шундай йўл тутиш талаб этилади.

КПССнинг мураккаб ва қарама-қаршиликларга тўлиб тошган тарихидан чиқариладиган асосий сабоқлардан бири шуки, арбобларимиз КПСС сиёсатини белгилаш ҳамда амалга оширишда шахсан масъулият ҳис этишлари зарур. Барча гуноҳу қусурлар учун бутун партияни, унинг миллион-миллион аъзоларини айблаш энг катта хато, худди шундай йўл тутаётганларнинг ўтакетган масъулиятсизлигидир. Бу масалада шундай тадбирларни ишлаб чиқиш керакки, у партиянинг юқори раҳбариятига ўз нуфузи ва обрў-эътиборидан фойдаланган ҳолда жамиятга зиён етказувчи қарорлар қабул қилиш имконини бермайдиган бўлсин.

Шу билан бирга марҳум арбобларни ҳадеб танқид қамчиси остига олиш, жамики қусурларни шуларнинг елкасига ағдариш ҳам инсофдан эмас. Яхшиси бугунги хатолари учун раҳбарларнинг фаолиятини холисона баҳолаш, камчиликларни тузатишда уларга ёрдамлашиш энг мақбул усулдир.

Сиёсий бюро аъзоларининг ўз фаолиятлари хусусидаги ҳисоботлари тингланиши, йўл қўйилган қусурларга уларнинг ўзлари бевосита баҳо берганликлари съезднинг ижобий якунларидан бири бўлди. Ўйлайманки, ошкоралик партия раҳбар арбоблари ишида бундан буён ҳам асосий дастур сифатида сақланиб қолади.

Съезд партия раҳбариятини тубдан янгилаганлиги ҳам ғоят муҳим аҳамият касб этди. Номзодлар кўрсатишда илгари қўлланилмаган мақбул йўл тутилди. Партия бошқарувига ижодий фикрловчи, оғишмай ҳаракат қилувчи, дадил ишловчи, шу билан бирга эҳтиёткор, узоқни кўзловчи, масъулиятни чуқур ҳис этувчи кишилар киритилдилар. Ҳар қандай сиёсий уюшма доимий янгиланишни, бақувват кучлар қуйилиб келишини талаб этади. Акс ҳолда турғунлик рўй беради, яқин ўтмишимиздаги вазият такрорланади, сабоқлардан хулосалар чиқарилмайдиган бўлади. Қувончлиси шуки, партия жанговар бошқарувида бугунги кунда барча иттифоқдош республикалар Компартиялари бевосита қатнашадилар. Марказий Комитет таркибида кўп миллатли мамлакатимиз ҳамма миллатлари ва элатларига мансуб коммунистлар вакиллари бор. Ана шу штаб партиялилар оммасининг доимий назорати остида ишлайдиган, унинг орзу-интилишларини ифодалайдиган бўлса кўнгилдагидек натижаларга эришиш мумкин.

— Партия ҳуқуқий давлатни мустаҳкамлаш учун оғишмай кураш олиб боради, бундай давлатда бирор-бир синфнинг, партиянинг, гуруҳнинг, бошқарувчи бюрократиянинг ҳукмронлигига йўл қўйилмайди — худди ана шу ғоялар съездда алоҳида янгради. Бутун ҳокимиятни халқ депутатлари Советлари ихтиёрига бериш зарурати ҳам шундан келиб чиқади. Масаланинг бу тарзда қўйилиши янгилик эмас. Амалда эса бошқарувнинг асосий жилови партия комитетлари қўлида турибди. Фақат халқ хўжалигига оид қарорларгина Советлар чиғириғидан ўтказилмоқда. Хуллас, моҳият ўзгармасдан қолаяпти, расмиятчиликка қарши кураш бюрократларча бекинмачоқ ўйнашдан нарига ўтмаётир. Бундай нотантиликнинг хавф-хатари ва асорати ҳеч кимга сир эмас. Айтингчи, Советлар ҳокимликни ўз қўлларига батамом олишлари учун нималар қилмоқ керак!

— Фикримни лўндароқ ифодалайдиган бўлсам қуйидагиларни таъкидламоқчиман. Биринчидан, партия, совет ва ижрочи органларнинг ҳуқуқлари ҳамда бурчлари аниқ-равшан чегараланмоғи лозим; иккинчидан, партия комитетлари ҳаракат оғирлигини бевосита бошқариш нуқтасидан олиб ташлаши, ўз сиёсатини Советлардаги коммунистлар орқали рўёбга чиқариши лозим. Бунинг учун Сиз ўз саволингизда эслатган камчиликлардан қутулмоқ керак. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бюросининг яқинда бўлиб ўтган мажлисида кўпгина партия комитетлари ҳокимлик ваколатларидан сира-сира воз кечмаётганликлари таъкидланди. Шаҳар ва район партия комитетларининг секретарлари аксарият ҳолларда Советларнинг раислари сифатидаги ўз вазифаларини партия органлари воситаси ва таъсири билан бажаришга интилмоқдалар. Бу эса тактик жиҳатдан жиддий қусур бўлиб, бундан буён ҳам шу тарзда ишласак Советларнинг мутлақ ҳокимлигини ҳали-бери таъминлай олмаймиз. Ҳозир биз мавжуд аҳволни тузатиш чораларини кўрмоқдамиз.

Бу жараён Тошкент областида қандай кечаётганлигини қисқача шарҳламоқчиман. Жойлардаги партия комитетлари, область партия комитети бюро мажлисларида, пленумларда хўжалик масалаларини, ижтимоий-иқтисодий тараққиёт ва халқ хўжалиги планлари лойиҳалари ҳамда бажарилиш якунларини кўриб чиқишдан амалда воз кечдилар. Маъмурият фаолиятини назорат этувчи комиссиялар у-бу жойда сақланиб қолганлиги аниқлангач улар ҳам тугатилди. Партия комитетлари номенклатурасига кирадиган кадрлар таркиби анча қисқартирилди, хўжалик раҳбарларининг аксарияти номенклатурадан чиқарилди.

Барча даражалардаги партия аппарати таркиби қайта қурилганлиги партия ва совет органлари ваколатларини алоҳида-алоҳида ажратишда, чинакам ҳокимиятни Советлар тасарруфига топширишда муҳим аҳамият касб этмоқда. Партия комитетларида тармоқлар бўйича ишловчи бўлимлар тугатилди. Область партия комитетида ижтимоий-иқтисодий тараққиёт ва аграр сиёсат бўлимлари вақтинча қолдирилди. Улар асосан областни ижтимоий ва иқтисодий ривожлантиришнинг истиқболга мўлжалланган масалалари, турли-туман кузатувлар, ижтимоий тадқиқотлар ўтказиш билан шуғулланадилар.

Партиянинг сиёсий йўлини ҳар хил қатламлар бўйича сайланган коммунист депутатлар орқали рўёбга чиқаришнинг амалий чоралари кўрилмоқда. Биз ана шу вакилларимиз жумласидан Советларнинг доимий комиссияларида, регионлар бўйича, яъни шаҳарлар ва районларда партия групалари тузишни мўлжалламоқдамиз. Ўзбекистон ССР халқ

(Давоми 2-бетда).

Июль ойи — ғўза парваришида муҳим палла. Буни қалбан ҳис қилган Гурлан районидаги «Коммунизм» жамоа хўжалигининг азамат пахтакорлари айни кунларда бутун диққат-эътиборни экин парваришини намунали олиб боришга қаратганлар. Заршунослар жорий йилда 2 минг 510 гектар ерда деҳқончилик қилишаётир. Улар ҳосилдорликни 34 центнерга етказишмоқчи.

Суратларда: 1. Ўз касбининг фидойилари—моҳир обиҳаёт таровчилар Тўлғаной Матниёзова, Шукрулло Холмуродов, Гулсара Аллабоева ўртоқлар. 2. Далаларга ишлов берилаётир.

Б. АЛИМОВ олган суратлар.

ДАЛАЛАРДАН ДАРАКЛАР

Избоскан ноҳиясидаги Тельман номли жамоа хўжалигининг коммунист Мамасиддиқ Солиев бошчилик қилаётган бригадаси пахтакорлари жорий йилда 60 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 31,5 центнердан, жами 190 тонна ҳосил олишга аҳд қилишган. Эзгу ният соҳиблари айни кунларда ғўзани меҳр билан парвариш қилишаётир. Шу кунга қадар далалардаги экин 3 марта ўғитлантирилиб, 3 марта суғорилди. Ғўза қатор ораларига 4 марта комплекс ишлов берилди. Моҳир техника жиловкорлари Исроилжон Абдурашидов, Мамажон Фармоновлар кунига 7—8 гектар майдонни пешма-пеш культивация қилишаётир. Эргашбой Раҳмонов, Хабибиддин Ўролов, Ашурали Каримов сингари сувчилар ғўзаларни маромига етказиб суғориш билан бирга оби ҳаётнинг исроф бўлишига сира йўл қўйишмаётир. Зулфияхон Зайнобиддинова, Мукаррамхон Муллажонова, Эътиборхон Узоқова, Зулайҳо Йўлдошева каби чопиқчилар кўпчиликка намуна кўрсатиб ишлаётирлар.

Сидқидил меҳнат натижаси ўлароқ далалардаги экин бир текис ривожланаяпти, кўсакка кўсак қўшилаяпти.

Ш. КЕЛДИЕВ.

* * *

Вобкент ноҳиясидаги Калинин номли жамоа хўжалигининг уста пахтакор Асад Аслонов етакчилик қилаётган бригадаси аъзолари июль ойи ҳосилга — ҳосил қўшиш ойи эканлигини яхши билишади. Шунинг учун ҳам бугунги кунда ҳар туп кўчатда кўплаб гул ва кўсак ҳосил қилиш барча жамоа аъзоларининг дил шиорига айланган. Улар бу йил мавжуд 66 гектар пахта майдонининг ҳар гектаридан 35,5 центнердан оқ олтин етиштириш ниятида астойдил меҳнат қилишаётир. Бригаданинг Санда Икромова, Нодира Холова, Гулбиби Файзиева, Майсара Ҳожиева, Муҳиба Аслонова каби аъзолари кунлик нормаларини ошириб бажармоқдалар. Тажрибали сувчилар — Султон Эшонқулов, Тош Нуров, Теша Ҳожиев, Мустафо Ҳамроев ғўзаларни оби-тобида «шарбат»га қондиришаётир. Бахтиёр Эргашев ва Самад Турдиев сингари механизаторлар ғўза қатор ораларига агротехника қоидалари асосида ишлов беришмоқда. Натижада пайкаллардаги кўчатлар дуркун ривожланаётир.

У. САФАРОВ.

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи президентининг фармони

СОВЕТ ИТТИФОҚИНИНГ ТАШҚИ ИҚТИСОДИЙ ИШЛАРИГА ЎЗГАРТИШ КИРИТИШ ТЎҒРИСИДА

Бозор иқтисодиётига ўтиш, очиқлик ҳамда жаҳон хўжалик алоқаларида тағин ҳам кенгроқ иштирок этиш йўли муносабати билан, шунингдек Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган мамлакатларда, умуман дунёда юз бераётган ижтимоий-иқтисодий ва сиёсий ўзгаришларни реал ҳисобга олиб, **қарор қиламан:**

1. СССР Министрлар Совети Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган бошқа мамлакатлар билан иқтисодий муносабатларда 1991 йил 1 январидан бошлаб эркин алмаштириладиган валютада жаҳон нархларига мувофиқ ҳисоб-китоб қилишга ўтишни таъминласин. Бундай ўтишни ҳуқуқий жиҳатдан таъминлаш учун зарур бўлган қонунлар ва бошқа ҳужжатлар лойиҳалари СССР Олий Советига тақдим этилсин.

2. Ривожланаётган мамлакатлар билан иқтисодий ҳамкорликни тағин ҳам кенгайтириш чора-тадбирлари амалга оширилиб, бундай ҳамкорлик ўзаро фойдалилик ва ўзаро манфаатдорлик қоидалари асосига қурилсин, бунда халқаро нормаларга ва тажрибага амал қилинсин. Шунга асосланиш кераккки, мамлакатимизнинг ҳақиқий имкониятларини ҳисобга олган ҳолда иқтисодий ёрдам кўрсатилиши керак.

3. СССР Министрлар Совети, иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советлари чет мамлакатлар билан иқтисодий алоқаларнинг янги шаклларидан мумкин қадар тўла фойдаланиб, молларни четга чиқариш имкониятларини кўпайтириш ҳамда иқтисодий ва илмий-техникавий ҳамкорлик самарадорлигини ошириш мақсадида ташқи иқтисодий алоқаларда корхоналар ва уларнинг бирлашмалари кенг иштирок этиши учун шароит яратишни таъминласинлар.

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг президенти

М. ГОРБАЧЕВ.

Москва, Кремль. 1990 йил 24 июль.

ҲИНДИСТОН БОШ МИНИСТРИНИНГ ТАШРИФИ

Кремлда 24 июль куни бўлиб ўтган расмий учрашувда СССР президенти М. С. Горбачев билан Ҳиндистон Бош министри Вишванатх Пратап Сингх жаҳон тараққиётидаги янги босқич ва ўз мамлакатларидаги чуқур ўзгаришлар нуқтаи назаридан кўпгина халқаро ва икки томонлама муаммоларни муҳокама қилдилар.

М. С. Горбачев бу ташрифни СССР — Ҳиндистон муносабатларини олға силжита оладиган ва жаҳон сиёсатида Совет — Ҳиндистон омилига қўшимча жўшқинлик бахш этадиган давомийлик ва ишонч, шу жумладан шахсий алоқалар нишонаси, деб баҳолади.

Жаҳон сиёсатининг энг муҳим жиҳатлари ҳақида гаплашиб олинди, Совет — Америка ва Ҳиндистон — Америка муносабатларини яхшилашнинг аҳамияти таъкидланди, Европадаги чуқур ўзгартишларнинг, СССР билан Хитой ўртасидаги, Ҳиндистон билан Хитой ўртасидаги муносабатларда ғоят умидбахш тараққиётнинг жаҳоншумул моҳияти қайд этилди.

М. С. Горбачев Ҳиндистоннинг қўшилмаслик ҳаракатидаги ижобий мавқеини, унинг ўз қўшнилари билан муносабатларни яхшилашга қўшаётган ҳиссаси халқаро аҳамиятини уқтириб ўтди.

Президент билан Бош министр СССР билан Ҳиндистон ўртасида кенг миқёсли иқтисодий шартномани кечга сурмай, тайёрлай бошлаш керак деган фикрга келдилар.

Тинчлик, дўстлик ва ҳамкорлик тўғрисидаги шартномага 1991 йилда 20 йил тўлиши муносабати билан М. С. Горбачев ва В. П. Сингх уни узайтириш лозимлигини айтдилар, шу санага атаб тегишли сиёсий, маданий ва иқтисодий ташаббуслар қилиш истагини изҳор этдилар. Иқтисодий соҳадаги шартномани имзолашни ва мавжуд шартномани узайтиришни М. С. Горбачевнинг Ҳиндистонга қиладиган навбатдаги ташрифи кунларида ўтказиш ҳақида дастлабки тарзда келишиб олинди.

* * *

Пушкин билан Толстойнинг асарлари ҳиндларга Россиянинг қалбини очгани каби Рабиндранат Тагорнинг асарлари совет кишиларига Ҳиндистоннинг дилини очди. Ҳиндистон буюк фарзандининг ижоди орқали биз унинг ватандошлари қалбида нафосат, уйғунлик ва адолат муддаолари борлигини ҳис этамиз. Тагор биз учун қадрдон ва ҳамиша қадрдон бўлиб қолаверади, чунки бу муддаолар умумбашарий қадриятлар заминидан жой олган. Москвадаги Дўстлик боғида Рабиндранат Тагор ҳайкали тантанали равишда очилди. Шу тантаналарда Совет пойтахтига, Ҳиндистон буюк фарзанди истеъдодининг барча ихлосмандларига қилинган бу гўзал туҳфа учун ҳинд халқига ташаккур сўзлари янгради. Ҳайкални очиш маросимида СССР Министрлар Кенгашининг раиси Н. И. Рижков билан В. П. Сингх нутқ сўзладилар.

* * *

Шу куни М. В. Ломоносов номидаги Москва давлат университетида Ҳиндистон Бош министрига МДУнинг дипломи ва фахрий доктор медали топширилди. У фан ва адабиёт соҳасидаги жуда катта хизматлари учун шу унвонга сазовор бўлди.

* * *

Бош министр Махатма Ганди ва Индира Ганди ёдгорликлари пойига гуллар қўйиб, Ҳиндистоннинг ана шу атоқли сиёсат ва жамоат арбоблари хотирасига ҳурмат бажо келтирди. Ҳиндистон ҳукуматининг бошлиғи мустақил Ҳиндистоннинг биринчи Бош министри Жавоҳарлал Неру шарафига ўрнатилган ёдгорлик лавҳаси ёнига гуллар қўйди.

(ТАСС).

ТОШКЕНТГА КЕЛИШДИ

Ҳиндистон жумҳуриятининг Бош министри Вишванатх Пратап Сингх Совет Иттифоқида давом этаётган расмий дўстлик ташрифи доирасида 25 июль куни Тошкентга келди.

Ҳиндистон, СССР, Ўзбекистон ССР давлат байроқлари ўрнатилган Тошкент аэропортида олий мартабали меҳмон ва унга ҳамроҳ бўлган кишиларни Ўзбекистон ССР президенти И. А. Каримов, жумҳурият Министрлар Советининг раиси Ш. Р. Мирсаидов, Ўзбекистон ССР ташқи ишлар министри С. О. Азимов, бошқа расмий кишилар кутиб олдилар.

Аэропортда тўпланган Тошкент жамоатчилиги вакиллари делегация аъзоларини самимий табрикладилар. Меҳмонларга гулдасталар тақдим этилди.

(ЎзТАГ).

АМАЛИЙ ҲАМКОРЛИК

Сирдарё вилояти ва Ленин орденли Фарғона вилояти меҳнаткашлари ўртасидаги анъанавий мусобақа изчил давом этмоқда. Кеча Фарғона вилоятига қишлоқ хўжалик илғорлари кенгашларида қабул қилинган социалистик мусобақа шартларини текшириш учун сирдарёлик уста пахтакорлар, моҳир техника жиловкорлари, пешқадам чорвадорлар, миришкор соҳибкорлар, партия, совет, касаба союз ва комсомол ташкилотлари ходимларидан иборат бригада ташриф буюрди. Унга халқ депутатлари Сирдарё вилояти Совети ижроия комитетининг раиси Б. Махмудов раҳбарлик қилмоқда.

Мусобақадошларни Киров районидаги Киров номли совхозда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг котиби А. И. Икромов, Фарғона область партия комитетининг биринчи котиби Ғ. Фозилов, халқ депутатлари Фарғона вилояти Совети ижроия комитетининг раиси Н. Раҳимов, вилоят ташкилотларининг раҳбарлари, партия, совет, касаба уюшмаси ва комсомол ташкилотларининг вакиллари кутиб олдилар. Ўртоқ Ғ. Фозилов сирдарёлик мусобақадошларга Фарғона вилояти меҳнаткашлари КПСС XXVIII съезди ва Ўзбекистон Компартиясининг XXII съезди қарорларини амалга ошириш борасида олиб бораётган ишлари хусусида ахборот берди. Сирдарёлик мусобақадошларнинг ўзаро текшириш бригадаси раҳбари, халқ депутатлари Сирдарё вилояти Совети ижроия комитетининг раиси Б. Махмудов чўлқувар пахтакорларнинг айни кунларда олиб бораётган ишлари ҳақида сўзлаб берди.

Шу куни ўзаро текшириш бригадаси аъзолари саккиз гуруҳга бўлиниб, вилоятнинг Киров, Ленинград, Тошлоқ, Боғдод ва Риштон ноҳияларида мусобақа шартларининг амалда қандай бажарилаётганлигини текширишга киришдилар.

А. ТУХТАСИНОВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

ПАРТИЯ ТАҚДИРИГА МАСЪУЛМИЗ

(Боши 1-бетда).

депутатларидан иборат иккита партия группаси вужудга келтирилади, улардан бири аграрчиларни, иккинчиси эса область шаҳарларида яшовчи коммунист депутатларни бирлаштиради. Мазкур партия группаларида регионларни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш билан боғлиқ асосий масалаларни олдиндан ишлаб чиқиш, коммунист депутатларнинг фикрларини аниқлаш, умумий йўналишни белгилаб олиш ва пировард натижада партия йўлини амалга ошириш мумкин.

Булардан ташқари Советлар жумласига кирган коммунистларнинг умумий йиғилишларида айрим коммунистларнинг депутатлик бурчларини қандай бажараётганликларига доир ҳисоботларини тинглаш кўзда тутилмоқда.

— Шундай қилиб партия халқнинг олий манфаатларидан келиб чиққан ҳолда ўз ҳокимиятини чегаралаб қўйишга интилмоқда. Бошқа бир жиҳатдан — халқнинг тўла ҳокимлиги шароитларида у янгиланган, чинакам демократик жамиятда ўз авангардлигини сақлаб қолишга ҳаракат қилади. Хўш, кўппартиялилик ва барча сиёсий оқимлар тенглиги шароитида КПССнинг ўрнини қандай тасаввур қиласиз!

— Партиямиз XXVIII съезди кўппартиялилик вазиятида КПСС бошқа партиялар ҳамда оммавий ҳаракатлар билан очиқ-ойдин мусобақалашиш, ҳамкорлик қилишга қонун асосида тайёр эканлигини, жумладан сайловларда, парламент фаолиятида беллашувга шай турганлигини баён этди. Ижтимоий бирлашмалар ҳақидаги қонун қабул қилингач, сиёсий жараён янада жўш уриши эҳтимолдан узоқ эмас. Табиийки, бошқа партиялар ҳам расман рўйхатдан ўтгач, одамларнинг ўй-фикрларини ўзларига қаратиб олиш учун курашадилар, ўз сиёсатларини, дастурларини ўртага қўядилар. Ўйлайманки, бу жараён ҳис-ҳаяжонлардан, кишилар кайфиятига таъсир кўрсатишга интилишлардан холи бўлмайди. КПСС социалистик йўлни танловчи партияларнинг фойдали таклифларини қўллаб-қувватлаган ҳолда, улар билан ҳамкорлик қилиб, ўз навбатида, табиийки, гиж-гижловчиларга қарши аёвсиз курашади. Чунки бундайларнинг нияти халқ фаровонлигини ўйлаш эмас, аксинча ўз манфаатларини кўзлашдан иборатдир. Бугун биз ана шундай ҳодисаларга дуч келаётганлигимиз сабабли ҳам бу фикрни билдирмоқдаман.

Одамлар КПСС сари юз тутишлари учун партия етилиб турган ҳаётий муаммоларни ҳал этишда яқин орада бурилиш ясамоғи лозим. Чунки ҳамма кўринишлардаги норозиликлар негизида меҳнаткашларнинг турмуши қашшоқлиги, талаб-эҳтиёжларнинг қондирилмаётганлиги туради. Бинобарин, ички бозорни имкони борича тезроқ озиқ-овқат маҳсулотлари, сифатли кийим-кечак, пойафзал, бошқа турдаги истеъмол моллари билан тўлдириш йўлида ҳамма чораларни кўрмоқ зарур. У-будан воз кечиш ҳисобига бўлса ҳам ана шундай имкониятлар қидириб топилмоғи шарт. Шундай қилингандагина ижтимоий вазият кескинлиги пасаяди, кишилар фаолиятимизнинг амалий самарасини ўз кўзлари билан кўрадилар, сиёсатимизга нисбатан ишонч билдирадилар.

Хуллас, кўппартиялилик шароитларида КПСС гражданлик келишуви партияси сифатида майдонга чиқади, жамиятимиз барча қатламлари, сиёсий оқимлар ва ҳоказоларнинг куч-ғайратларини бирлаштирган ҳолда одамларнинг кундалик талаб-эҳтиёжларини қондириш жараёнини тезлаштиради, инсонпарвар, демократик социализм қурилишини таъминлайди.

Ўзимизнинг стратегик вазифаларимиз хусусида гапирадиган бўлсак шуни назарда тутмоқ керакки, ҳозиргача биз тарғиб қилган социализм кўриниши яккаю ягона шакл эмас. Эндиликда Ўзбекистон Компартиясини жамиятнинг асосий ғоявий-сиёсий кучи сифатида ижодий нуқтаи назардан янгиламоғимиз зарур. Шунчалик тажрибаю янглишишлар, ютуқлару ўпиришлардан сўнг республикани қайта қуришнинг мақбул йўлларини, унинг ҳудудида яшовчи ҳамма халқлар дўстлигини мустаҳкамлашнинг ишончли чораларини тополмайдиган бўлсак уятга қоламиз.

Ҳар бир Компартия КПССнинг узвий қисми сифатида миллий республика тараққиёти талабларига жавоб берувчи эмин-эркин сиёсатни ўтказиш ҳуқуқига эга бўлмоғи лозим. М. С. Горбачев яқинда таъкидлаб ўтганидек, социализм миллий ҳаёт негизида қурилгандагина мустаҳкам бўлади, уни юқоридан ёки ўнгу сўлдан ташиб келтирилган ғиштлар билан барпо этиш мумкин эмас. Ҳаракатлар эркинлиги, иттифоқдош республикалар Компартияларининг ягона Программа ва Устав доирасидаги мустақиллиги ҳар қайси республикада яшаб турган халқ олдидаги масъулиятни ифодалайди. Масалан, ҳозирги пайтда Ўзбекистон тушиб қолган ҳолат учун кимни айблаш мумкин? 9 миллион киши қашшоқликда кун кечирмоқда, ярим миллионга яқин ишсиз бор. Суви қуриётган Орол ва саҳрога айланаётган Орол бўйи... Пахта яккаҳокимлиги, иқтисодиётнинг бир томонлама ривожи, ижтимоий жабҳанинг қашшоқланиши. Республикамиздаги бугунги вазият ана шунақа.

Ҳамиша омадли деб ҳисобланган Тошкент областида ҳам чигал муаммолар тўлиб-тошиб ётибди. Бўка ва Паркентдаги воқеалар негизи худди шунга бориб тақалади. Айрим рақамларни келтириб ўтаман. Паркентликлар ва бўкаликлар йил бўйи истеъмол қиладиган гўшт ўртача ҳисобда 12—15 килограммдан ошмайди. Ҳар бир кишининг йиллик даромади шу қадар арзимаски, бу ҳақда ҳатто сўз юритишга тил бормайди. Боғлар ва токзорлар ўлкасида, зар унар ерда, жўшқин Чирчиқ қирғоқларида одамларни тўйғазишнинг имкони йўқлигига нима дейсиз!

Табиийки, бунинг учун аввало биз — Ўзбекистон коммунистлари жавобгармиз. Бизнинг Марказий Комитет сиёсатига, унинг бўлимлари кўрсатмаларига шак-шубҳасиз қарашимиз, марказдан берилган ҳар қандай топшириқни кўр-кўрона бажаришга интилишимиз республика аҳолисининг ҳолини хароб қилди, иқтисодиётни, маънавий ҳаётни инқирозга олиб келди. 1985 йилни эсланг: Ўрта Осиё учун унчалик алоқасиз ҳодиса — алкоголизмга қарши шовқин-суронли кураш табиатни зўрлашга, деҳқон меҳнатини оёқости қилишга олиб келди. Ҳосилдор токзорлар текислатиб ташланди. Ўша вақтда Сурхондарёда ишлар эканман, юзлаб гектар майдондаги токлар қирқиб ташланишига йўл қўйилганда бунга қаршилик қилолмаганим учун қалбим эзилади. Мамлакат бўйича бу «сиёсат» самагон тайёрлашнинг авж олишига, гиёвандликнинг кенг тарқалишига олиб келди, иқтисодчиларнинг ҳисоб-китобларига қараганда 150 миллиард сўмлик зиён кўрилди. Бундай «ташаббус» соҳибларининг келиб-келиб бугунги кунда енг шимариб ишлашга тайёр эканликларини эшитганингда энсанг қотади.

— Съезд делегатларининг аксарият кўпчилиги кўпмиллатли давлат сифатида янгиланган иттифоқни тўласинча сақлаб қолиш тарафдори эканлиги аён бўлди Бундай мақсадга барча миллатлар ва элатларнинг қардошларча бирлигини сақлаш йўли билан эришса бўлади. Афсуски, бугун биз ҳам очиқ, ҳам яширин тарздаги миллатлараро муносабатларга, гуруҳбозликларга, нифоққа дуч келиб турибмиз. Ана шу инқирозий ҳолатдан чиқишнинг йўллари, сизнингча, нималардан иборат!

— Мен ота-онадан жуда ёш қолдим. Тарбиям рус оиласида ўтди. Одамлар орасида аллақандай фарқ борлигини ҳатто тасаввур қилмаганман. Келиб-келиб ҳозирги кунда кишилар мамлакатнинг у ёки бу жойида ҳимоясиз қолаётган, шафқатсизликка дучор этилаётган, бунинг учун унинг миллати рўкач қилинаётган экан, бунақасини кечириб бўлмайди. Миллий масала юзасидан пленумга узоқ тайёргарлик кўрган КПСС Марказий Комитети нима сабабдан қуруқдан-қуруқ, бажарилиши мумкин бўлмаган дастурни ишлаб чиққанига ҳайронман. КПСС Марказий Комитети, ҳозир эса президентлик кенгаши ҳам, Олий Совет ҳам миллатлараро келишмовчиликларни бу қадар сусткашлик билан ҳал этишга интилишларини ҳам тушунмайман.

Афсусланиб таъкидлаб ўтмоқчиманки, съезд миллатлараро муносабатлар масаласига ҳақиқий ҳаётда касб этган даражадаги аҳамият билан қарамади. Ҳатто бу муаммога бағишланган секциялар ишида ҳам бошқа секциялардагига нисбатан анча оз одам қатнашди, уни партия ва давлатимиз раҳбарлари бошқармадилар. Менинг назаримда, ҳозирги пайтда миллатлараро иттифоқни мустаҳкамлашдан кўра муҳимроқ вазифа йўқ.

Инсоният тарихида ҳеч қачон бир халқ онгли равишда, ўз эътиқодига таяниб иккинчи халқнинг ҳуқуқ ва эркинликларини поймол этиш учун бош кўтарган эмас. Ўзбекларда ижтимоий моҳиятга эга бўлган, доно фикрларга тўлиқ мақоллар жуда кўп. Аммо одамлар ўртасида тотувлик ва дўстликни мустаҳкамлашга даъват этувчи фикрлар ҳамиша етакчи ўринда туради. Бошқа халқларнинг мақолларида ҳам худди шундай. Бизда «Осойишталик ва аҳиллик бор жойдан кулфат қочади» деган нақлни кўп ишлатадилар. Ҳа, дўстлик ва тотувликка нима етсин!

Янгиланган иттифоқнинг бирбутунлигини сақлаб қолиш мен учун яққол кўриниб турган ҳақиқат, ҳаммамиз орзиқиб кутаётган ижтимоий-иқтисодий тараққиётнинг энг асосий гаровидир. Ўрта Осиё ва Қозоғистон жумҳуриятлари раҳбарларининг шу йилнинг июнь ойида Олмаотада бўлиб ўтган учрашуви ҳам шундай кафолатни таъминлашга бағишланди. Биргаликда қабул қилинган мурожаат, баёнот ва битимда, бир томондан, рўй берган фожиали воқеалардан оғриқ ва дард сезилса, иккинчи томондан халқлар ақл-заковатига чуқур ишонч, ўтмишдошларимизнинг дўстликда, иноқликда ва саховатпешаликда яшашга даъват этган васиятларига амал қилишга чақириқ бор.

Биз экстремистик кайфиятдаги рақибларимизга ўзимизнинг аниқ амалий ишларимизни, миллатлараро муносабатларни уйғунлаштириш йўлидаги қўшма куч-ғайратимизни қарши қўйишимиз керак. Ўзбекистонни РСФСР, Украина, бошқа қардош жумҳуриятлар билан сон-саноқсиз ришталар боғлаб турибди. Ҳаммамиз интилаётган федерация мустақил жумҳуриятлар иттифоқи, аниқроғи, марказдан буйруқ ёки кўрсатма берилмайдиган давлатлар уюшмаси бўлиши лозим.

Ошкоралик ва демократия халқлар ўзини ўзи англаши ўсишига катта таъсир кўрсатди. Яқин-яқинларгача биз (барча миллатларнинг вакилларини назарда тутмоқдаман) дунёни миллийлик орқали байналмилаллик сари тушуниб етиш имкониятидан маҳрум эдик-ку, ахир. Адабиёт, умуман маданиятнинг, урф-одатлар, маросимлар, анъаналарнинг миллий хусусиятлари зўр бериб йўқотила борди. Виждонан ва ҳалол меҳнат инсон тирикчилиги шароитларини яхшилашга олиб келмади. Халқ аста-секин фаолсиз оммага, тўдага айлана борди. Ижтимоий адолатсизлик, руҳий ва маънавий қашшоқлик, экологик ҳимоясизлик — миллатлараро можароларнинг келиб чиқишига сабаб бўлаётган ҳолатлар ана шулардир. Бундан биз экстремистлар деб атаётган кишиларгина эмас, балки ҳокимиятпарастлар, амалпарастлар, одамлар тақдирини ўзи истаган томонга буриб юборишни хаёл қилаётган пинҳоний дунё устаси фаранглари дарҳол фойдаланиб қолдилар. Улар умуминсоний ташвишларни пеш қилиб, асрлар мобайнида дўстлик ва аҳилликда яшаб келган халқларни уриштирмоқчи бўлишаяпти, ҳозирча ўз мақсадларига эришмоқдалар ҳам.

Бизнинг вазифамиз — аниқ амалий ишлар билан тенг ҳуқуқли ва мустақил жумҳуриятлар иттифоқини, бошқа миллий тузилмалар уюшмасини мустаҳкамлашдан, ҳар бир инсон учун, ўз ватандошимиз учун жон куйдиришдан иборат бўлмоғи керак.

— Ўзингизга маълумки, газетхонларимизни энг аввало агросаноат муаммолари қизиқтиради. Съезднинг «Инсонпарвар, демократик социализм сари» дастурий баёнотида партиянинг ҳозирги аграр сиёсати асосий принциплари ўз ифодасини топган. Кўплаб яхши ғоялар — Советларнинг ерга эгалик қилиш ҳуқуқи ҳам, шаҳар билан қишлоқ ўртасидаги иқтисодий муносабатларда тенг қимматли мол айирбошлашни таъминлаш соҳасида ҳам, заминда хўжалик юритишга тааллуқли ҳамма масалаларда бирон-бир тазйиқ ўтказиш ёки маъмуриятчилик йўлини тутишни мустасно этиш ҳақида ҳам — муфассал баён этилган. Аммо ўтмишнинг аччиқ сабоғи бор: ҳатто энг олий даражада айтилган сўзлар ҳам кўпинча бунёдкорлик ишларида моддийлашмайди. Ҳозирги пайтда ижара, оила, якка шахс хўжаликлари жуда қийинчилик билан қарор топмоқдалар, ваҳоланки, уларнинг иш самаралари колхоз ва совхозларникига нисбатан юқори бўлаётганлиги аниқ. Бундай қараганда ишга кимлар онгли равишда ёки иқтисодий жоҳиллиги сабабли тўсқинлик қилаётганини, маъмурий-буйруқбозлик маҳкамаси ташаббускорлик, изланиш, омилкорлик ва эпчиллик кўрсатгиси келмаётганини ҳамма билади. Деҳқон ернинг, ўзи етиштираётган барча неъматларнинг соҳиби бўлиши учун қайси йўлдан бориш керак, деб ўйлайсиз! Ўзбекистон Коммунистик партиясининг келажаги ҳам кўп жиҳатдан жумҳуриятимизда аграр масала қандай ҳал этилишига боғлиқ-ку, ахир.

— Ҳа, дарҳақиқат, КПСС XXVIII съездининг дастурий баёнотида, шу ерда мен сизнинг сўзларингизга андак тузатиш киритмоқчиман, партиянинг ҳозирги аграр сиёсатининг шунчаки принциплари эмас, балки сиёсий йўналишлари баён қилиб берилган. СССРдек катта мамлакатда иқтисодиётнинг аграр тармоғидаги иқтисодий, ташкилий ва бошқа хил муаммолар алоҳида минтақалар, жумҳуриятлар, ҳатто вилоятларни бир-биридан фарқлаб турадиган ўзига хос хусусиятлар, анъаналар ҳамда яна талай омиллар ҳисобга олинган ҳолда ҳал этилиши лозим.

Тошкент вилоятининг қишлоқ хўжалиги ҳозир қандай аҳволда? Бу тармоқ йирик, юксак даражада механизациялашган колхоз ва совхозлардан иборат. Улар миллионларча, ҳатто ўн миллионларча сўмлик асосий ва оборот маблағларига, замонавий суғориш шохобчаларига эга. Уларни доимий иш ҳолатида сақлаб туриш учун жамоат куч-ғайрати, катта миқдорда моддий ва меҳнат сарф-харажати талаб этилади. «Сув —ҳаёт». Халқда жуда оммалашиб кетган бу ибора қуруқ сўзлар йиғиндиси эмас. Бизнинг шароитимизда суғориладиган деҳқончилик баҳорикор ерлардагига қараганда бир неча ўн баравар кўп маҳсулот беради. Умуман айтиш мумкинки, қишлоқ хўжалиги неъматларининг аксарият қимматли турларини экинларни суғормасдан етиштириб бўлмайди.

Минтақамиз суғориладиган деҳқончилиги тарихига назар ташлайлик. Деҳқонларнинг жамоа бўлиб, биргаликда куч-ғайрат сарфлаб ишлаш анъаналари қадим-қадимлардан бошланган. Машҳур бўлиб кетган «ҳашар» ибораси деҳқонларнинг сув учун кураши, яъни суғориш тармоқларини доимо ишга шай ҳолатда сақлаш учун биргаликда куч-ғайрат сарфлашларини ўзида мужассам этган кураш жараёнида пайдо бўлган. Фақат урушлар, можаролар ва бошқа келишмовчиликларгина ана шундай жамоаликка путур етказган.

Вилоятимиз иқтисодиёти колхоз-совхоз секторида эришган натижаларни камтарона баҳолаш инсофдан эмас. Шунинг учун мен бундай хўжаликлар мавқеини пасайтиришга қаратилган ниятлар билан келиша олмайман. Рақамлар, қиёслашлар келтириб толиқтириб ўтирмоқчи эмасман. Шуни айтиш мумкинки, вилоятимиз қишлоқ хўжалигининг самарадорлиги табиий-иқлим шароити ўхшаш, аммо асосан ерда хўжалик юритишнинг якка тартибдаги принципларига асосланган қўшни мамлакатлар — Афғонистон, Покистон, Эрон, Араб шарқидаги бир қатор давлатларга нисбатан анча юқори. Жамоавий хўжалик юритиш — Совет ҳокимияти, Коммунистик партия ва халқимизнинг жуда катта ютуғи. Бу ютуқлардан астойдил фахрланишимиз лозим. Баъзилар эса уларни камситишга, умуман йўққа чиқаришга уринишаяпти. Аммо сизнинг яхши ғоялар ва ташаббуслар бизда охиригача етказилмайди, амалий аниқ ишлар билан мустаҳкамланмайди, деган фикрингизга қўшиламан. Бу энди бошқа гап.

1982 йилда ишлаб чиқилган Озиқ-овқат программаси ҳамда шу асосда КПСС Марказий Комитети томонидан қабул қилинган қатор йирик қарорларни олиб кўрайлик. Мазкур программа тегишли ташкилий ва иқтисодий куч-ғайратлар билан мустаҳкамланмади. Натижада уни қабул қилиш пайтида кўзда тутилган сиёсий мақсадларга эришилгани йўқ.

Нима учун мен бу масалаларга батафсил тўхталдим? Шунинг учунки, Озиқ-овқат программасининг барбод бўлиши жамиятдаги сиёсий ва иқтисодий кескинликка қўшилиб кетди. Бу қишлоқ хўжалигига доир қарорлар қабул қилиш пайтида партия ва давлатимиз учун жиддий сабоқ бўлиб қолиши керак. Кўрамизки, бизнинг шароитимизда колхоз-совхоз ишлаб чиқаришининг кам самара бериши ёки умуман самарасизлиги ҳақида гап юритиш хатонинг ўзгинасидир. Бошланғич меҳнат жамоалари мустақиллигини, уларнинг ташаббускорлиги ва омилкорлигини ривожлантириш ҳақида фикр юритиладиган бўлса, бу бошқа гап. Алоҳида деҳқон оилалари ҳақида ҳам шундай фикрни айтиш мумкин.

Бу йўл колхоз ва совхозларда ички хўжалик ижара муносабатлари, оилавий ва шахсий пудратни ривожлантиришга асосланади. Бугунги кунда вилоятимизда меҳнат жамоаларининг 90,5 фоизи пудратда ишламоқда, шундан 22 фоизи оилавий ва шахсий пудрат усулида меҳнат қилади, 31,4 фоизи колхоз ва совхозлар билан ижара муносабатлари шартномасини тузган.

Молларни парваришлаш ва бўрдоқига боқиш, колхоз ҳамда совхозлар билан шартнома асосларида сут етиштириш бўйича деҳқон хўжаликларини ташкил этиш сингари хўжалик юритиш шаклларини ривожлантириш юзасидан катта ишлар олиб борилмоқда. Ҳозиргача 101 та ана шундай хўжалик ташкил этилган. Менинг назаримда, хўжалик юритишнинг бундай шакллари вилоятимиз қишлоқ хўжалигининг ўзига хос хусусиятлари, юқорида айтиб ўтилган анъаналарига батамом мос бўлиб тушади.

— Маълумки, жумҳуриятимиз аҳолиси турмуш даражасининг ўсиши иқтисодий мустақилликка эришиш билан боғлиқ. Сиз Ўзбекистоннинг мустақиллиги шароитида агросаноат комплексини қай тарзда тасаввур этасиз, иттифоқдош жумҳуриятларнинг ҳақиқий мустақиллик негизидаги ўзаро алоқалари кўринишлари қандай бўлади!

— Тошкент вилоятида жумҳуриятнинг иқтисодий мустақиллиги йўлида дастлабки қадамлар қўйилди. Пахта яккаҳокимлигини тугатиш мақсадида озиқ-овқат ва озуқа экинлари майдонлари анча кенгайтирилди. Бир қатор пахтакор районларнинг мева, сабзавот маҳсулотлари етиштириш ҳамда чорвачиликни ривожлантиришга қайта ихтисослашувининг босқичма-босқич программаси амалга оширилмоқда. Мақсад Тошкент шаҳри ва вилояти аҳолисини озиқ-овқат маҳсулотлари билан тўлиқ таъминлашдан иборат.

Ўзбекистоннинг мустақиллиги шароитида жумҳуриятимиз агрокомплексини бозор иқтисодиётига ўтилаётган ҳозирги босқичда мен кўп миқдорда маҳсулот берадиган, ихтисослашган, давлат буюртмаси орқали бошқа республикалар ва мамлакат минтақалари билан ўзаро фойдали алоқаларни янада чуқурлаштиришга даъват этилган ишлаб чиқариш сифатида кўраяпман. У етиштирилаётган пахта, пилла, қоракўл тери, жун, қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари бошқа турларининг 50—70 фоизини, тегишли озиқ-овқат ва саноат маҳсулотлари, хом ашё ҳамда материалларни кафолатли тартибда етказиб бериши лозим. Ишлаб чиқаришнинг қолган ҳажмлари тегишли жумҳуриятлар ва минтақалар билан тузилган бевосита шартномаларга кўра, шунингдек корхоналар ва ташкилотлар ўртасидаги тўғридан-тўғри алоқалар тартибида етказиб берилиши лозим.

Умуман олганда бу масалада чуқур таҳлил ва пишиқ-пухта ёндашув бўлиши керак, токи бозор муносабатларига ўтиш чиндан ҳам бошқариб турилсин ҳамда қарор топган товар айирбошлашда, шунингдек жумҳуриятлараро маҳсулот етказиб беришда бирон-бир узилишлар келтириб чиқармасин.

Шу билан бирга жумҳуриятлар ва минтақалар ўртасида бозор иқтисодиёти шароитида товар айирбошлаш шундай йўлга қўйилиши керакки, у ҳар бир жумҳурият, ҳар бир вилоятнинг ижтимоий-иқтисодий тараққиётини жадаллаштиришга ёрдам берсин.

Шунингдек, агросаноат комплексидаги бозор муносабатларининг ривожланишини халқ хўжалиги барча тармоқлари умумий иқтисодий муносабатларидан ажратиб қўйиш ярамайди.

— Кейинги йилларда жумҳуриятимизда қишлоқ хўжалигини деҳқон томон буриш, унинг турмуш эҳтиёжларини қондириш учун анча-мунча ишлар қилинди. Жумладан, Тошкент вилоятида қишлоқнинг ижтимоий қиёфаси қандай ривожлантирилади!

— Бу саволга мен қисман жавоб бериб ўтдим. Шуни қўшимча қилишим мумкинки, жумҳуриятимиз президенти И. А. Каримовнинг ташаббуси билан ҳар бир оилага шахсий уй қуриш ва томорқа ишларини юритиш учун ер ажратиш кафолатланган.

Тошкент вилояти бўйича 16 июлгача олинган маълумотларга қараганда 33,7 минг қишлоқ оиласига шахсий уй қуриш учун ер ажратиб берилган, 52,8 минг оила қўшимча томорқага, 1,9 минг янги ташкил топган оила эса ерга эга бўлган. Ана шу мақсадлар учун жами 9,4 минг гектар суғориладиган майдон ажратилган. Эндиликда бўлиб берилган ерлардан тўғри ва оқилона фойдаланишда қишлоқ меҳнаткашларига ҳар томонлама ёрдам кўрсатиш, шахсий уй қурувчиларга бинокорлик материаллари, бошқа хил ашёлар ажратиш юзасидан хўжалик органларининг фаолиятини қатъий назорат остига олиш талаб этилади.

Ишончим комилки, биз жуда қисқа вақт ичида қишлоқ меҳнаткашларининг етилиб турган муаммоларини, масалан, аҳоли пунктларини газлаштириш ва сув билан таъминлашни, соғлиқни сақлашни тўла ҳажмда ривожлантириш ҳамда алоқанинг барқарор системасини яратишни ҳал этишимиз лозим. Қишлоқда мактаблар қурилишини тезлаштиришни таъминлабгина қолмасдан, уларнинг лойиҳаларини бутунлай қайта кўриб чиқиш ҳам зарур. Маҳаллий анъаналар ва шарт-шароитни ҳисобга олган ҳолда маданий ишлар аҳволини танқидий кўз билан қайта баҳолаш ва қайта тафаккурдан ўтказиш пайти келди.

Хулоса қилиб айтадиган бўлсак, қишлоқ халқи ўзининг яқин келажакдаги ҳаётини қандай кўришни истаётганини меҳнат жамоаларида муҳокамадан ўтказиб, астойдил ишлашимиз лозим. Вилоят партия комитетининг қишлоқ меҳнаткашлари ижтимоий муаммоларини ҳал этишга қаратилган сиёсий йўли аниқ амалий ишларда ўз ифодасини топади, деб ишонч билан айтишга ҳамма асослар бор.

Суҳбатдошлар
А. МУХТОРОВ,
Л. ПАК.

ДЕҲҚОН УЙ ҚУРАЯПТИ

Ер берилди, эндиги муаммоларни ким ҳал қилади?

Кейинги 1,5 йил ичида Тошкент районида яшовчи 3400 оилага уй қуриш учун ер участкалари ажратиб берилди. Демак, яқин кунлар ичида деярли шунча оила ҳовли тўйлари ўтказиши мумкин. Ер-ку берилди, энди деҳқон иморат қуриш учун не куйга тушмоқда? Бунга аниқ жавоб топиш учун йирик хўжаликлардан бири «Ўзбекистон ССР 50 йиллиги» жамоа хўжалигида бўлдик.

Суҳбатдошимиз, хўжалик партия ташкилотининг котиби Абдулла Соатов гапни халқ мақолидан бошлади: «Кимнинг бошига қор ёғса ўзи курайди», деган гап бор. Лекин ҳозирги кунда ер олиб, иморат қураётган деҳқон бошига ёзда ҳам «қалин қор ёғаяпти». Ҳа, деҳқонга шуниси қимматга тушаяпти-да...

Ер олган деҳқоннинг боши осмонда: чин дилдан миннатдорчилик изҳор қилади. Пойдевор қўйиб, девор кўтаришга келганда пешонаси тиришиб, юраги ғаш бўлади. Уй қандай кўринишда бўлсин, деб ҳаёл суради.

Районда анчадан бери фаолият кўрсатаётган, хўжалик ҳисобида ишловчи лойиҳа-смета ҳужжатларини тайёрловчи бўлимда замонавий талабларга жавоб берадиган 50 га яқин тайёр лойиҳа бор. Бундан кўплар фойдаланди. Лекин бу лойиҳа бировга ёқади, бировга эса ёқмайди. Ўзбошимчалик билан иморат қураётганлар ҳам йўқ эмас. Лойиҳачилар аҳоли талабини ўрганиб, улар айтгандек лойиҳа нусхаларини тақдим этмоқдалар.

Энди навбат қурилиш материалига. Қум-шағал-ку топилар, цементни магазинлардан кундузи чироқ ёқиб ҳам топиш қийин. Ҳар замонда бир келади, у ҳам таниш-билишчилик билан сотилиб кетади. Хўжалик ҳудудида қурилиш материаллари магазини бор. Лекин бу ерга 1,5 йилда атиги 4700 кубометр ёғоч-тахта келтирилди, холос. Бу «Гулистон» қишлоқ Совети бўйича туяга чўмичда сув бериш билан баравар. Бунинг устига материаллар колхозга алоқаси йўқ харидорларга ҳам сотиб юборилди. Район бўйича эса бу даврда 11600 кубометр тахта-ёғоч, 3300 тонна цемент олинган, холос.

Колхозчилар уйларини ўзбек миллий урф-одатларига амал қилган ҳолда — уч уй, бир айвон типида қуришга одатланишган. Лекин буни қуришнинг ўзи бўлмайди. Ўртаҳол деҳқон уйи уч, ҳатто беш йиллаб қурилаётгани ҳеч кимга сир эмас. Ана энди бир хомчўт қилиб кўрингчи, бир уй битгунча қанча қурилиш материали керак бўлар экан?. 15—20 кубометр ёғоч-тахта, 30—35 минг дона пишиқ ёки хом ғишт, 150 дона тунука ёки шифер, 10 тонна цемент, 5 тонна алебастр, 200 дона фанер керак бўлади.

— Бутун умр колхозда ишладим, — деб ҳикоя қилади меҳнат ветерани Нодир ака Умиров. — Ўғил-қизларим учун орзу қилганимдек уй-жой қуриб беролмадим. Бундан икки йил аввал муаллима қизимга ер беришди, қурилишни бошладик. Материал қидириб сарсон бўлганларимни асти гапирманг. Қизимнинг ҳафталаб ғишт заводи эшигида юрганларини эсласам... Бир амаллаб иморат томи ёпилди. Ишнинг қийини ҳали олдинда: ромэшик ясаш, деворларни суваб, пардоздан чиқариш учун озмунча материал керакми?

Қаҳрамон она Муборак Содиқованинг оиласида 12 киши истиқомат қилади, етти қизи, беш ўғли бор. Яқинда колхоз томонидан 8 сотих ер берилди. Лекин цемент, ёғоч-тахта йўқлиги сабабли қурилиш кечикмоқда. Беш ўғли, беш қизи бўлган Қаҳрамон она Жамила опанинг ҳам ҳасратини тингловчи йўқ.

— Ўқитувчи ўғлим Рихсивойга ер берилди. Материал йўқлигидан қурилиш тўхтаб қолди. Бу аҳволда армиядан келган ўғлим Раҳматжонни, Рўзивойни қандай қилиб уйли-жойли қиламан...

Суҳбат чоғида шу нарса маълум бўлдики, хўжалик колхозчилар иморатлари учун материаллар ажратишга ожизлик қилади. Чунки ички қурилишлар ҳам у ёки бу материалнинг йўқлиги сабабли тўхтаб қолмоқда. Колхоз правлениеси ички имкониятларни ишга солишга ҳаракат қилаяпти. Керамзит ғишт тайёрлашни бир миллион донага етказиш, хом ғишт ишлаб чиқаришни жадаллаштириш режалари тузилди.

Бу йил район ижроия комитети томонидан аҳолига сотиш учун 100 минг дона пишиқ ғишт ажратилди. Бу миқдордаги ғишт, инсоф билан айтганда, атиги 10 хонадондаги қурилишга етади, холос. Бунинг устига талон кўтариб, завод эшигида ғишт ололмай куни ўтаётган кишиларнинг ҳасратидан чанг чиқмоқда. «Ўртоқ» участкасида яшовчи байналмилал жангчи Нигмат Каримбердиевга маҳалла комитети томонидан уч минг дона ғиштга талон берилган эди, заводга қатнайвериб ғишт ололмади. Ўзи хон, кўланкаси майдон айрим корчалонлар «фонд йўқ» деб осонгина қутулмоқдалар.

Заводда чиқарилаётган ғиштнинг кўп қисмини районнинг ўзида қолдиришнинг иложи йўқмикин? Бу саволга район ижроия комитети раисининг ўринбосари С. Аъзамов шундай жавоб берди:

— Завод бошқа ташкилотга қарашли бўлгани учун жами ишлаб чиқарилаётган қарийб тўрт миллион дона ғиштнинг атиги 10 фоизи, яъни 300 минг донасигина районда қолади.

Масаланинг иккинчи — ачинарли томони ҳам бор. У ҳам бўлса колхозчиларга тақсимлаб берилган ҳосилдор ерлар тақдири. Биз Тошкент райони хўжаликларидаги якка тартибда уй қурилаётган жойларда бўлиб, ҳақиқий аҳволни кўрдик.

С. Раҳимов номли жамоа хўжалиги билан Абдураҳмонов номли совхоз ерлари туташган йўлдаги 9 гектарли экин майдонида бир вақтлар кўм-кўк сабзавотлар яшнаб ётарди. Бугун эса бошқача манзара — чанг-тўзон ичида деҳқон уй қуриш билан овора. Бир туп дарахт, ёки сабзавот экиб қўйилган жойни кўрмайсиз. Ахир, деҳқонга ер экин экиб, ризқ-рўз олиш учун берилган-ку. Партия ва ҳукумат ҳужжатларида деҳқон хонадонидан чиқадиган ҳосил бозор иқтисодиётига ўтишда, умуман аҳолининг мева-сабзавотга бўлган эҳтиёжини қондиришда муҳим омил эканлиги қайд этилган.

Афсуски, районда қурилиш билан овора бўлиб қолган деҳқон томорқага экин экиб, ҳосил олиш лозимлигини ҳаёлига ҳам келтираётгани йўқ. Тўғрироғи, вақти етишмайди. Деҳқон далада меҳнат қилсинми ёки томорқага экин эксинми?

Биз қаламга олган масала биргина Тошкент районида эмас, балки бошқа қатор ноҳияларда ҳам мавжуддир. Бу муаммони бир ташкилот ёки маҳаллий Советлар кучи билан ҳал этиб бўлмайди.

П. НИШОНОВ,
ЎзТАГ мухбири.

*

Жўра Муҳаммадиев 12 йилдан бери Денов районидаги Охунбобоев номли колхозда самарали ишлаб келаяпти. У ўзига бириктилган сигирларни рацион асосида парваришлаб, маҳсулдорликни оширишга эришмоқда. Хўжаликда жамоат чорвачилигига алоҳида эътибор берилаётгани туфайли сут, гўшт тайёрлаш топшириқлари ошириб бажарилаётир.

СУРАТДА: молбоқар Ж. Муҳаммадиев.

Х. МАМАТҚУЛОВ, олган сурат.

*

ЯНГИЛИКЛАР ОҚИМИДАН

КЕЛАЖАКНИ КЎЗЛАБ

Андижондаги «Ойим» совхозида Қорадарё қайиридаги тошқотишмалардан иборат 200 гектар майдон қишлоқ хўжалиги оборотига киритилди. Ирригация ва дренаж тармоқлари бунёд этилди, дала шийпони қурилди. Айни пайтда илгаритдан ҳайдалган ерлар текисланди ва реконструкция қилинди. Қурилиш-монтаж ишларига икки ярим миллион сўм сарфланди.

Вилоятда ҳам янги, ҳам эски ерларни, уларнинг мелиоратив ва ирригация ҳолатини комплекс тартибга солиш йўлидан борилмоқда.

КОЛХОЗЧИЛАР УЧУН ДАМ ОЛИШ КУНИ

Якшанба — дам олиш куни. Шаҳарликлар учун бунинг ҳеч бир ажабланарли жойи йўқ. Денов районидаги 8-Март номли колхоз деҳқонлари эса ягона дам олиш кунини умумий йиғилишда танлашларига тўғри келди.

— Илгари колхозчи ўзи хоҳлаган куни ишга чиқмаслиги, яъни дам олиш кунини ўзи белгилаши мумкин эди, — дейди хўжалик раҳбари Эшмурод Хўжамбердиев. — Натижада баъзан унинг ўрнида ишлайдиган одам топилмай қоларди. Энди эса ҳам даладаги, ҳам шахсий томорқадаги қилинадиган ишларни олдиндан режалаштириш мумкин. Албатта, якшанба кунлари ҳам ишлашига тўғри келадиган ходимлар тоифаси бор. Ҳосил ўрим-йиғими даврида эса дам олишга ҳеч кимнинг вақти бўлмайди. Уларга йил якунларига кўра ана шу барча кунлар учун икки баравар ҳақ тўланади.

Умумий йиғилиш қарори билан болали аёллар учун қисқароқ иш куни ҳам белгиланган. Бундай янгиликлар Денов районидаги «Москва», Партия XXV съезди номли колхозларда ва бошқа баъзи хўжаликларда жорий этилган.

МАРҒИЛОН ПИШЛОҒИ

Марғилон дўконларида маҳаллий сут заводида тайёрлана бошлаган пишлоқ пайдо бўлди. Пишлоқпазлар С. Сиддиқова билан М. Бўстонова янги ишни ўз ташаббуслари билан бошладилар. Улар бир кеча-кундузда 350 килограмм юмшоқ пишлоқ деб аталадиган маҳсулот тайёрламоқдалар. Заводнинг реконструкция қилиниши «Марғилон» пишлоғини ишлаб чиқаришни кўпайтириш имконини беради.

ЗАВОДЛАР МАВСУМНИ ТУГАЛЛАШДИ

Хоразм пахта заводлари ўтган йилги ҳосилни қайта ишлаш мавсумини тугалладилар. Мамлакат тўқимачиларига ва чет элга 114 минг тонна тола жўнатилди. Бу план топшириғида белгиланганидан анча кўп. Вилоятда ҳар бир тонна пахтадан нормада белгиланган 315 килограмм ўрнига ўртача 322 килограммдан тола олинди. Ҳаммаси бўлиб эса 354 минг тонна пахта қайта ишланди. Энди «Хорезмхлопкопром» бирлашмасининг барча корхоналари янги ҳосилни қабул қилиш учун таъмирлаш ва тайёргарлик ишларини бошлаб юбордилар.

(ЎзТАГ)

Долзарб мавзуда

УН, ЁРМА ВА НАРХЛАР ҲАҚИДА

Озиқ-овқат режаларининг ҳал этилиши — унинг муваффақиятлари ҳамда камчиликлари, гўшт, сут, нон-булка маҳсулотларининг сифати ҳамда миқдори бугунги кунда бутун жамоатчиликнинг диққат-эътиборида турибди. Айни вақтда ушбу маҳсулотларни ишлаб чиқариш билан бевосита боғлиқ бўлган тармоқ гўёки эътибордан четда қолаётгандек. Гап тегирмонлар, ғаллани қайта ишловчи, омухта ем тайёрловчи корхоналар хусусида бормоқда. Ўзбекистон ССР дон маҳсулотлари министрининг ўринбосари Р. Э. ЭРГАШЕВ ана шу корхоналарнинг муаммолари, муваффақиятлари ва истиқболи тўғрисида ЎзТАГ мухбири А. Безверховга гапириб берди.

—Рашид Эргашевич, жумҳуриятимиз президентининг шахсий ёрдамчи хўжаликлар мол ва паррандаларини озуқа билан таъминлаш тўғрисидаги фармонида омухта ем ишлаб чиқаришни анча кўпайтириш мўлжалланган. Бироқ, омухта ем ҳозир ҳам етишмаяпти. Мазкур муаммони ечиш учун тармоқда қандай тадбирлар режалаштирилмоқда?

— Аввало президентнинг фармони қишлоқ хўжалигимиздаги объектив жараёнларни акс эттирганлигини таъкидламоқчиман. Хонаки фермаларни ривожлантириш йўли танланганлиги тасодифий эмас: худди шу фермаларда молларни яхшилаб парваришлашга ўрганиб олдик, аҳоли гўшт ва сутнинг катта қисмини етказиб бермоқда. Шу боисдан ҳужжатда назарда тутилган режалар чорвачилик маҳсулотларини анча кўпайтиришга ёрдам бериши керак.

Жумҳуриятимизда омухта ем тайёрлашни кўпайтиришнинг имкониятлари бор. Бу йил тармоқда бир кеча кундузда 650 тонна омухта ем тайёрлаш қувватига эга бўлган комплекс Оқолтин дон маҳсулотлари комбинатида ишга туширилди, Яккабоғ дон маҳсулотлари комбинатида фойдаланишга топширилган завод бир кеча-кундузда юз тонна маҳсулот ишлаб чиқариши мумкин. Дўстлик районидаги дон маҳсулотлари комбинатида яқинда ишга тушириладиган завод ҳам бир кеча-кундузда 250 тонна озуқа тайёрлаш қувватига эга. Самарқанд вилоятининг Оқтош комбинатида бир кеча-кундузда 650 тонна омухта ем бера оладиган яна битта кучли комплекс қурилмоқда. Ниҳоят биз Қўқон дон маҳсулотлари комбинатида оқсил минерал хом ашёси цехи қурилишини ниҳоясига етказдик.

Хуллас, база мавжуд. Гап бошқа ёқда — хом ашё етишмаяпти. Шундай қилиб, аҳолининг эҳтиёжини жамоатчилик шўъбасига озуқа етказиб беришни бирмунча қисқартириш ҳисобига қондиришга тўғри келади.

Биз омухта ем ишлаб чиқариш учун ғаллани асосан бошқа жумҳуриятлар ва мамлакатлардан оламиз. Уларни етказиб бериш ҳажмлари чекланган. Бундай вазиятда Ўзбекистоннинг имкониятлардан яхшироқ фойдаланиш зарур. Чунки, пахтазорлар ва шолизорлар қисқартирилмоқда — уларнинг бир қисмини бошоқли экинларга ажратиш керак эди. Бизда эса кейинги вақтда чорвачилик ва паррандачиликнинг озуқа базасига зарар етказган ҳолда давлатга бундай ғалла топширишни қисқартириш тамойили пайдо бўлди. Тўғри, ҳозир ғалла харид нархлари бир ярим-икки баравар кўтарилди. Бундай рағбатлантириш самара беришига умид қиламиз.

Омухта ем саноатини оқсил хом ашёси билан таъминлашдек иккинчи муаммо ҳам бор. Даставвал, ачитқи керак. Лекин ачитқи ишлаб чиқариш тобора камаймоқда. Андижон гидролиз заводи зарарли чиқиндилар чиқарганлиги сабабли ёпиб қўйилди, Фарғона фуран бирикмалари заводи, Янгийўл биохимия заводи озуқа ачитқиларини ишлаб чиқаришни камайтирмоқда. Албатта, табиатни авайлаб сақлашимиз керак. Лекин, заводларни ёпиб қўяр эканмиз, муаммони ҳал этишнинг муқобил йўллари тўғрисида ҳам ўйлашимиз, ёки хом ашёнинг бошқа манбаларини излашимиз, ёҳуд ўз корхоналаримизнинг атроф муҳитга зарар келтирмаслигига эришишимиз даркор.

— Нон-булка, қандолат маҳсулотлари, макаронларнинг хиллари ва сифати ҳамманинг кўз ўнгида. Лекин уларни унсиз, ёрмасиз тайёрлаб бўлмайди... Ана шу маҳсулотларни ишлаб чиқараётган корхоналар ҳақида батафсилроқ гапириб беришнинг иложи борми?

— Гап унда эмас, буғдойда. Бу ҳазилнинг тагида анчагина маъно борлигига ишонаверинг. Чунки бир хил ундан новвойлар сифати жиҳатидан ҳар хил маҳсулот тайёрлашади. Бу уларнинг маҳоратига, техника билан технологиянинг даражасига боғлиқ. Бошқа томондан қарайдиган бўлсак, агар ун ёмон бўлса, ҳар қандай уста новвой ҳам мазали нон ёки булка пишира олмайди.

Шу сабабдан тегирмон саноатини такомиллаштиришни ишимизнинг асосий йўналишларидан бири, деб ҳисоблаймиз. Ўтган йили «Самарқандхлебопродукт» ҳудудий-ишлаб чиқариш бирлашмаси, Тахиатош дон маҳсулотлари комбинатлари тегирмон заводларини техникавий жиҳатдан қайта жиҳозладик. Ҳозир Ленинск шаҳрида бу борада олиб борилаётган ишлар ниҳоясига етказилмоқда. Қўқон, Жомбой, Шўрчи, дон маҳсулотлари комбинатлари ва «Бухорохлебопродукт» ҳудудий-ишлаб чиқариш бирлашмасининг бош корхонасини тайёрлаяпмиз.

Келаси беш йилликда тегирмон заводларини таъмирлаш режалари ҳам ишлаб чиқилди. Ҳар бир корхонага 3—4 миллион сўмдан пул сарфлаш режалаштирилган. Қувватларни ошириш, хом ашё исрофгарчилигини камайтириш, меҳнат шароитини яхшилаш масалалари ҳам бир йўла ҳал этилади. Экологик муаммоларга алоҳида эътибор берилади. Ҳавога зарарли чиқиндилар иложи борича кам чиқишига эришиш лозим. Буларнинг ҳаммасига автоматлар, энг янги ускуналар ва илғор технологияларни жорий этиш ҳисобига эришилади.

Уннинг сифати ҳақида гапирар эканмиз, яна хом ашё муаммосини тилга олишга мажбурман. Чет эллардан, айниқса Франция, Англия, Венгрия, Бельгиядан келтирилаётган ғалла кўпинча тегирмончиларнинг талабига жавоб бермайди: уларда оқсил таркиби кам ёки сифати паст бўлади. Айни вақтда қўшни Қозоғистонда аъло навли буғдой етиштиришмоқда. Ҳозир мазкур жумҳурият билан иқтисодий алоқалар кенгайтирилмоқда ва биз ҳамкорлигимиз ривожланишидан жуда умидвормиз.

Тармоқни моддий-техникавий жиҳатдан, эҳтиёт қисмлар билан таъминлаш масаласи ҳам ўткир бўлиб турибди. Ҳамма бевосита шартномалар тузиш йўлига ўтаётган ҳозирги вақтда биз ноқулай аҳволда қолдик: чунки тармоғимиз ўз хоҳиши билан фондларсиз дон маҳсулотлари етказиб бериш ҳуқуқига эга эмас.

— Дон маҳсулотлари нархини ошириш хусусидаги таклиф жуда катта қаршиликка дуч келди, баъзи ерларда эса саросима уйғотди: ун, гуруч, ёрмани қоплаб сотиб олдилар. Ҳозир бу маҳсулотлар анча кам. Бу нарса тармоқ ишига қандай таъсир қилди, тармоқ ортиб бораётган эҳтиёжни қондира оладими? Сизнинг ўзингиз, мутахассис сифатида, мамлакат ҳукуматининг бундай таклифини қандай баҳолайсиз?

— Ҳа, корхоналаримиз, Н. И. Рижковнинг ўша маълум маърузасидан сўнг қаттиқ ишлашларига тўғри келди. Ҳозирнинг ўзидаёқ пландан ташқари 56 минг тонна ун, қарийб 4,5 минг тонна гуруч ишлаб чиқарилди. Кўплаб макарон ва қандолат маҳсулотлари тайёрланди. Жумҳуриятимиз барча вилоятларидаги аҳволни барқарорлаштириш учун тадбирлар кўрилди.

Баъзи иттифоқдош жумҳуриятлар Ўзбекистонга ун етказиб беришни қисқартирганликлари муносабати билан қўшимча қийинчиликлар пайдо бўлди, уларда ҳам танқислик юзага келди. Бундай шароитда Қўрғонтепа, Бағдод, Дўстлик районларидаги янги тегирмон-заводларни ўз вақтида фойдаланишга топшириш керак, деб ўйлаймиз. Уларнинг ишга туширилиши бир кеча кундузда минг тоннадан кўпроқ ун ишлаб чиқариш имкониятини беради. Ёрдамчи пудратчилар — 162-трест, 14-трест ва жумҳурият Қурилиш министрлигининг «Узспецстрой» трестидан ишларни тезлаштиришни сўрардик, улар ҳозирча бизга жиддий равишда панд беришмоқда.

Энди нон нархининг қимматлашишига бўлган муносабатимиз ҳақида икки оғиз гапирмоқчиман. Биласизми, биз гарчи бу ишдан ютишимиз керак бўлса-да, унчалик қувонганимиз йўқ. Айни вақтда бошқа озиқ-овқат маҳсулотлари ниҳоятда етишмаётган бир вақтда жумҳуриятимизда ун маҳсулотлари халқимиз дастурхонидаги асосий неъмат ҳисобланади. Шундай қилиб, дон маҳсулотлари нархининг кўтарилиши аҳолининг, айниқса кўп болали оилаларнинг умумий турмуш даражасини кескин пасайтириб юборади. Шундай экан, нимага қувонишимиз керак? Халқ бойлиги — Ватан бойлиги, деб бежиз айтишмайди-ку, ахир. Ва аксинча.

Бундай тадбир нонни эъзозлашга ўргатади, дейишмоқда. Бунда унча кўп наф кўрмасак керак, деб ўйлайман. Чунки нонни авайлаш тарбия даражаси, маданият даражаси билан белгиланади. Нонни эъзозлашга энг аввало одамларнинг ўзини тарбиялаш керак.

— Рашид Эргашевич, сиз министрликда жуда катта саноат комплексига бошчилик қиласиз. Ишлаб чиқаришни ривожлантириш тўғрисида анча гапирдингиз. Ижтимоий муаммолар қандай ҳал қилинаяпти, одамларнинг меҳнат ва дам олиш шароитларини яхшилаш учун қандай ишлар амалга оширилаяпти?

— Бизнинг тармоғимизда мазкур муаммо жуда ҳам долзарб бўлиб турибди. Ишлаб чиқариш бўлинмаларининг кўпчилиги кечаю-кундуз ишламоқда, одамлар дам олиш кунлари ҳам, байрамларда ҳам ишга чиқмоқдалар. Бунинг устига уларнинг маоши унча катта эмас, шароитларини ҳам кўнгилдагидек деб бўлмайди. Ҳозир умуман министрлик бўйича 3,4 минг киши квартира олиш ва уй-жой шароитларини яхшилаш учун навбат кутиб турибди. Уларнинг қарийб учдан бир қисми якка тартибда уй-жой қуриб олиш мақсадида ер ажратилишига кўз тутмоқда.

Ҳозир биз махсус программа ишлаб чиқдик, турли тадбирларни амалга ошириш билан келаси беш йилликда уй-жой муаммосини бутунлай ҳал этишни режалаштиряпмиз.

Тармоқ ходимлари ва уларнинг фарзандлари учун оромгоҳларимизни ҳам кенгайтиряпмиз. Ҳозир министрликнинг иккита санаторий-профилакторийси, ўнта оромгоҳи, иккита пионер лагери бор. Яқинда Самарқанд вилоятида «Муродобод» деб аталган она ва бола санаторийсига эга бўлдик, уни янада кенгайтирамиз, жойларни кўпайтирамиз. Шўрчи дон маҳсулотлари комбинати санаторийсида ҳам шундай режаларни амалга ошириш ниятимиз бор.

Корхоналарда рисоладагидек шарт-шароитлар яратишга айниқса катта аҳамият беряпмиз. Душхона ва кийим ечадиган хона, хотин-қизлар гигиенаси, дам олиш хоналари сингари бинолар ҳозирча ҳамма ерда ҳам бор деб бўлмайди. Овқатланадиган жойлар ҳам зарур, чунки ходимларимиз смена вақтида цехлардан ташқарига чиқишлари мумкин эмас.

Қишлоқ жойларда ёрдамчи хўжаликларни фаол ривожлантиряпмиз. Тармоқда ҳозир 60 тадан кўпроқ ёрдамчи хўжалигимиз бор. Ўтган йили ўрта ҳисобда ҳар бир ходим ҳисобига 15 килограммдан гўшт, 26 килограммдан сут, шунингдек тухум, сабзавот, мева ва полиз маҳсулотлари етиштирилди. Очиғини айтайлик, ҳозирча бу натижалардан унчалик қониқаётганимиз йўқ — уч-тўрт йилдан сўнг бундай маҳсулотлар ишлаб чиқаришни камида икки баравар кўпайтириш вазифасини қўйяпмиз. Шу мақсадда ўз қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришимизни жадал ривожлантиряпмиз, ёрдамчи хўжаликларни ижарага беряпмиз.

Барча ишлаб чиқариш ва ижтимоий муаммоларни ҳал этиш яқин йилларда жумҳуриятимизга тармоқнинг асосий маҳсулоти — ун, ёрма, омухта ем ташиб келтиришни бутунлай тўхтатишдек асосий вазифани ҳал этишга имкон беради, деб ўйлайман.

«Тараққиёт» совхози — Зарбдор районининг илғор хўжаликларидан бири. Совхознинг Эркабой Суюнов бошлиқ бригадаси аъзолари жорий йилда 238 гектар майдонда деҳқончилик қилишаётир. 135 гектар ерга ғўза экилган. Жамоа пахтакорлари гектаридан 30 центнердан ҳосил олишни мақсад қилиб қўйганлар.

Маккажўхори майдонлари ҳам киши кўзини қувонтиради. Бунда серҳиммат обиҳаёт таровчилар хизмати катта бўлаётир.

СУРАТЛАРДА: 1. Бригада етакчиси Э. Суюнов (ўнгда) ва моҳир техника жиловкори, комсомол аъзоси И. Аҳмедов ғўза қатор ораларига берилаётган ишлов сифатини кўздан кечиришаётган пайт. 2. Хўжалик партия ташкилоти котиби Ортиқбой Раззоқов (ўнгда) ва моҳир сувчи Бердибек Худойбердиев маккажўхори ривожидан мамнун.

Р. СОДИҚЗОДА олган суратлар.

ЎШ ВИЛОЯТИДАГИ ВАЗИЯТ

ФРУНЗЕ, 24 июль. (КирТАГ — ТАСС). Ўтган бир кеча-кундуз давомида Ўш вилоятидаги оператив вазият жиддий ўзгармади.

Вилоят статистика бошқармасининг маълумотларига қараганда, саноат корхоналарида ишчиларнинг 59 фоизи, қурилишда 89 фоизи, транспорт ташкилотларида 78,7 фоизи, савдода ходимларнинг 95,6 фоизи, умумий овқатланишда 91,9 фоизи, маиший хизмат кўрсатишда 78,8 фоизи, алоқада 93,2 фоизи ишга тушди.

Қирғизистон ССР Олий Совети доимий комиссияларининг аъзолари Ўш ва Жалолобод шаҳарларининг, Совет, Қорасув ва бошқа районларнинг аҳолиси билан учрашдилар. Вазиятни нормал изга солиш, тезроқ тартиб ўрнатиш, безорилик хатти-ҳаракатларига қатъий хотима бериш масалалари ўртага қўйилди.

Ўзган районида аҳвол ҳозирча беқарор бўлиб турибди.

Ўш шаҳрида айрим салбий ҳодисалар қайд этилди.

ЧЕТ ЭЛЛАРДА

ҚОҲИРА. Миср президенти Хусни Муборак араб ва мусулмон мамлакатларини жаҳонда рўй бераётган ўзгаришлар олдида масъулиятни ҳис этишга чақирди. Миср Араб Жумҳуриятининг миллий байрами — инқилоб куни муносабати билан мурожаат этиб, у 1952 йил 23 июль инқилоби монархия тузумини ағдарибгина қолмай, «учинчи дунё» халқларига ҳақиқий демократик жамият қуриш йўлида намуна бўлганлигини айтди.

Муборак ижтимоий тузумидан қатъий назар барча давлатлар билан яхши муносабатлар ўрнатилганлиги инқилобнинг ютуқларидан бири бўлганлигини таъкидлади.

* * *

Босиб олинган Араб ҳудудларида ўтган кеча-кундузда рўй берган тўқнашувларда 46 киши жароҳатланди. Рамаллоҳ, Албирадан, Ал-халил яқинидаги қишлоқлар ҳамда Ғазо шўъбасидаги қочоқлар лагерларидан фаластинлик ёшларнинг Исроил аскарлари билан тўқнашувлари тўғрисида хабарлар келмоқда.

Қуддусда араб ёшлари армия соқчисининг машинасини тошбўрон қилганлар, яхудийга тегишли автомобилни ёндириб юборганлар. Бошқа ерларда ҳам яна тўртта машинага шикаст етказилган.

●

ЛОНДОН. Лейбористлар партияси «Заҳрира ҳукумати»нинг ташқи ишлар министри Жеральд Кофман Сурия расмий кишилари билан Ливанда мусулмон гуруҳлари ушлаб турган Британиянинг гаровга олинган кишилари тўғрисидаги масала хусусида музокаралар ўтказиш мақсадида Сурияга жўнаб кетди.

Кофман жўнаб кетиш олдидан шундай деди: гаровга олинган икки америкалик яқинда озод қилинганлиги ва гаровга олинган британиялик тўрт кишининг биттаси — Брайан Кинан озод қилинишига умид пайдо бўлганлиги сабабли минтақадаги етакчи давлатларнинг бири Сурия вакиллари билан учрашишни мақсадга мувофиқ деб ҳисоблайман.

Пресс ассошиэйшн агентлигининг хабар қилишича, Буюк Британия ташқи ишлар министри Дуглас Хэрд Кофманнинг Дамашққа сафар қилишига қарши ҳеч қандай эътироз билдирмади. Ушбу ташрифнинг нозиклиги шундаки, Буюк Британия Сурия билан дипломатик муносабатлар ўрнатмаган. Лондон бир томонлама тартибда уч йил илгари бу муносабатларни бузган, Сурияни «террорчиликни қўллаб қувватлашда» айблаган эди.

Хабар қилинишича, Кофман гаровга олинган кишилар муаммосидан ташқари, Сурия вакиллари билан Яқин Шарқдаги ишларнинг умумий аҳволини ҳам муҳокама қилади. Бироқ, Лондон билан Дамашқ ўртасида дипломатия муносабатлари ўрнатиш тўғрисидаги масала муҳокама қилинмайди.

●

ДЕҲЛИ. Ҳиндистон Бош министри Вишванатх Пратап Сингх рафиқаси билан бирга совет раҳбариятининг таклифига мувофиқ Совет Иттифоқига расмий дўстона ташриф буюрди. Унга ташқи ишлар министри Индер Кумар Гужрал, молия министри Мадҳу Дандавате, бошқа расмий кишилар ҳамроҳлик қилишмоқда.

Вишванатх Пратап Сингх аэродромда ТАСС мухбирининг саволига жавоб бериб, Ҳиндистон билан Совет Иттифоқи ўртасидаги ҳукумат ва халқларни бирлаштириб турувчи дўстона муносабатлар ҳар доим мустаҳкам бўлганлигини айтди. Ҳиндистон ҳукуматининг бошлиғи президент Михаил Горбачев билан шахсий алоқалар ва ҳамжиҳатлик ўрнатишга, СССРда совет раҳбари бошлаган чинакам инқилобий ўзгартишлар хусусида кўпгина янги нарсаларни билиб олишга интилажагини таъкидлади. Вишванатх Пратап Сингх олий даражадаги ташрифлар, ҳиндистон ва совет халқлари намояндалари ўртасидаги учрашувлар икки томонлама дўстлик ва ҳамкорлик ришталарини янада мустаҳкамлайди, деб ишонч билдирди.

Вишванатх Пратап Сингхнинг Совет Иттифоқига ташрифи — у ўтган йилнинг декабрида бош министр лавозимини эгаллаганидан кейин мамлакатимизга қилаётган биринчи сафаридир. Ҳукумат бошлиғи ташрифи олдидан сўзлаган нутқларида ҳозирги Ҳиндистон раҳбариятининг СССР билан дўстлик ва ҳамкорлик муносабатларини ҳар томонлама ривожлантиришга қаратилган ташқи сиёсатининг давомийлигини уқтирган эди.

●

Ўтган кеча-кундузда Ҳиндистоннинг Панжоб штатида Сикх сепаратчиларининг террорчилик ҳуружлари натижасида ўн беш киши ҳалок бўлди. Маълумки, Сикх сепаратчилари Панжоб штатини Ҳиндистондан ажратиш ва мустақил «Холистон» давлатини тузиш учун курашмоқдалар. Террорчилар Амритсар шаҳрининг марказий майдонларидан бирида бомба портлатишди: икки киши ҳалок бўлди ва ўн киши жароҳатланди. Ҳиндистон ҳавфсизлик кучлари Сикх жангариларига қарши бир неча операция ўтказишди. Отишувда уч газанда ўлдирилди. Покистондан Панжобга олиб келинган кўплаб ўқ отиш қуроли ўлжа олинди.

Ҳиндистон ташқи ишлар министри И. К. Гужрал якшанба куни Амритсарда сўзга чиқиб, Покистонни Панжобда мамлакатнинг ички ишларига аралашаётганликда айблади. У Исломобод Сикх сепаратчиларининг жанговар бўлинмаларини қўллаб-қувватлаб, уларга қурол-яроғ етказиб бераётганлигини, ана шу бўлинмалар орқали яширин қурадори савдоси билан шуғулланаётганлигини айтди. Сикх жангарилари Покистон ҳудудида махсус тайёргарликдан ўтишяпти. Министрлар Ҳиндистон ҳукумати Покистон Панжобда ҳам, шунингдек Жамму ва Кашмирда ҳам Ҳиндистоннинг ички ишларига аралашишни тўхтатиши учун унга дипломатик тазйиқ ўтказаверишини уқтирди.

(ТАСС).

ОНА-ВАТАН БЎЙЛАБ

РОССОШЬ (Воронеж вилояти). Воронеж вилояти Россошь районидаги «Восход» колхозида пенсионерлар учун янги имтиёзлар ва устама тўловлар белгиланди. Давлат пенсияларига қўшимча тарзда энди ҳар ойда Улуғ Ватан уруши қатнашчиларига йигирма сўмдан, уруш ногиронлари ва фронтларда ҳалок бўлганларнинг беваларига йигирма беш сўмдан пул берилади. Ёлғиз кекса кишилар, шунингдек хизмат кўрсатган колхозчи унвонига сазовор бўлган меҳнат ветеранлари ҳам эътибордан четда қолдирилмади. Уларнинг барчаси қанд-шакар, ўсимлик ёғи, ёқилғи билан, уйида мол боқадиганлар эса ем-хашак билан таъминланмоқда. Иқтисодий жиҳатдан қолоқ, давлат қарзлари ҳисобига кун кўриб келган колхоз сўнгги уч йил ичида ижара ва бригада пудратини жорий этиш туфайли энг яхши, юқори рентабелли хўжаликлар сафидан ўрин олишга, каттагина қарзлардан қутулишга муваффақ бўлди.

* * *

ОДЕССА. Илгари вилоят партия комитетига қарашли дала ҳовлига эндиликда одессалик мактаб ўқувчилари эгалик қиладиган бўлишди. Бу ерда деярли етмиш нафар ўғил ва қиз жойлашди. Улар ўз ёзги таътилларини ана шу катта бинода ўтказадиган болаларнинг биринчи сменасидир. Бошқа партия ва Совет органларининг хизмат дала ҳовлилари ҳам қайта тақсимланди. Уларнинг каттагина қисми Улуғ Ватан уруши ногиронлари ва иштирокчиларига, шунингдек Афғонистон воқеалари қатнашчиларига берилди.

* * *

ВИННИЦА. Бершадь районидаги Чапаевка ва қўшни қишлоқлар аҳолиси ўзлари топширган чорва ва паррандалар эвазига колбаса ва бошқа гўшт маҳсулотлари учун буюртма беришлари мумкин. Ленин номли колхозда матлубот кооперацияси дўконларининг рақобатчисига айланган гўшт-колбаса цехи очилди. Энди ёрдамчи хўжаликларда боқилган қорамол колхозда қабул қилиниб, сўйилганидан кейин тайёрланган маҳсулот эса район савдо тармоғи орқали сотилади.

(ТАСС).

САНОАТНИНГ ҚИШЛОҚДАГИ ОДИМЛАРИ

ОЙИГА МИЛЛИОН СЎМЛИК

«Ҳар ойда бир миллион сўмликдан зиёд маҳсулот ишлаб чиқарамиз!» — Фабрикамиз меҳнат аҳлининг шиори ана шундай. Бу йўлда биз зарур чора-тадбирларни амалга ошираяпмиз. Жумладан, технология жараёнларини бир маромда ишлатиш, ремонт сифатини ҳар қачонгидан ҳам ошириш, топширилган иш учун масъулиятни кўтариш, ҳар бир ишлаб чиқариш бўғинида юксак унумдорлик ва аъло сифат учун курашни қиздириш борасида бутун жамоамиз астойдил изланмоқда.

Ойлик ва квартал натижалари бўйича Наманган шойи газламалар ишлаб чиқариш бирлашмаси филиаллари ўртасида юқори ўринларни эгаллаб келаётганимиз ҳам фикримнинг далилидир. Йил бошидан бери планга қўшимча 720 минг метр хом мато тўқилди. Бундан ташқари 28 тонна ип калавалаб эшилди. Меҳнат унумдорлиги ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 20 фоиз ошди.

Шуни ҳам таъкидлаш кераккки, кейинги даврда цех ва бригадаларда ҳунар-техника билим юртининг ўқувчиларига иш ўргатиш, уларнинг малакаларини ошириш анча такомиллаштирилди. Тўқимачилик касбининг сир-асроридан хабардор этиш учун улар мураббийларга бириктилди, 500 нафар ёш ишчи тайёрланди ва қайта ўқитилди. Бригада усули афзалликларидан баҳраманд бўла бошладик. Олмаоталиклар усули жорий этилгач, дастгоҳ ва машиналарни созлашда сифат ўзгаришлари юз берди. Ускуналарнинг ҳолатини яхшилашда мастер ёрдамчилари ва созловчиларнинг масъулиятини оширди.

Бу ютуқларга етук мутахассислар, илғор ишчиларнинг жонбозлиги туфайли эришилмоқда. Азаматжон Ҳурсанов, Ўзилой Маҳмудова, Ғафуржон Қозоқов Ҳабибилло Пўлатов, Муҳаммаджон Қорабоев, Насибахон Қосимова каби бригадир ва ишлаб чиқариш пешқадамлари бошқаларга намуна бўлмоқдалар.

А. МЎМИНОВ,
Норин районидаги Ҳаққулобод йигирув-тўқув фабрикаси директори.

Иштихон районидаги «Муродобод» жамоа хўжалигида қурилиш ва ободончилик ишлари кенг кўламда олиб борилмоқда. Бу ерда ғишт тайёрлайдиган корхона ишга туширилганлиги нур устига аъло нур бўлди. Ҳозирги пайтда аҳолига ва хўжалик қурилишларига ҳар ойда 900 мингтадан зиёд хом ғишт етказиб берилаяпти. Ускуналарни ўрнатиш ва созлаш ишлари ниҳоясига етказилгач, кунига 10-12 минг дона пишган ғишт тайёрлаш ҳам йўлга қўйилади.

СУРАТЛАРДА: 1. Ишчилар У. Эшпўлатов ва Х. Худойбердиевлар ғиштларни тахлашмоқда. 2. Уста Ш. Мансуров қурилманинг бир маромда ишлашини таъминлаяпти.

Т. ДАВЛАТОВ олган суратлар.

КАЙФИЯТ ЯХШИ, ИШ УНУМЛИ

Ўрта Чирчиқ районида қурилаётган ип-йигирув фабрикасида ишлар тобора қизғин тус олмоқда.

— Бу зарбдор қурилишда 50 миллион сўмлик маблағ ўзлаштириш режалаштирилган, — дейди участка бошлиғи Владимир Яковлевич Колесников. — Бунёдкорлик ишларининг биринчи босқичини 1992 йилнинг учинчи кварталига туғаллашни мўлжаллаганмиз. 1989 йили 2 миллион 100 минг ўрнига 2 миллион 670 минг сўмлик қурилиш-монтаж ишлари амалга оширилганди. Бу йил эса азамат қурувчиларимиз 5 миллион сўм ўзлаштиришни кўзлашмоқда. Ўтган олти ойдаёқ 2 миллион 570 минг сўмлик бажарилди.

Қурилиш майдонига назар ташласангиз, бош пудратчи — «Ташводстрой» ишлаб чиқариш қурилиш-монтаж бирлашмасининг механизациялашган 7-кўчма колоннаси бинокорлари жонбозлик кўрсатишаётганлигининг гувоҳи бўласиз. Айниқса Александр Лаврушев билан Анатолий Спренников етакчилигидаги комплекс бригадалар социалистик мусобақада пешқадамлик қилишмоқда.

Бу ерда Лаврушев бригадасини ака-укалар уюшмаси, дейишади. Чунки, кичик жамоанинг ўн нафар аъзоси бўлса, улардан олти киши Лаврушевлар ва Сагидуллинлар оиласига мансуб. Ака-ука Александр, Николай, Сергей Лаврушевлар, Газинур, Радик, Равил Сагидуллинлар зарбдор қурилишнинг ҳақиқий фидойиларидир.

Қурилиш майдонига пешма-пеш келтирилаётган темир-бетон буюмлар, бинокорлик материаллари азаматларнинг илдам ҳаракатлари туфайли тезда монтаж қилинаяпти. Иш суръати кўзланган режалар амалга ошишидан дарак бериб турибди.

Бунёдкорлар билан хайрлашиб, йўлга отланар эканмиз, улар: «Ошхонамизни ҳам бир кўриб кетинг, барака топгур ошпазлар яхши хизмат қилишаяпти», — деб қолишди. Шинам, озода ошхонага киргач, бунга тўла ишонч ҳосил қилдик.

— Бу ерда бир йўла олтмиш киши овқатланиши мумкин, — дейди бош ошпаз Карим Илёсов. — Тўрт нафар ҳамкасбимиз билан қурувчиларга хизмат кўрсатаяпмиз. Таомларимиз тури ҳам уларни қаноатлантирмоқда. Ҳозир саккиз хил овқат тайёрлаяпмиз. Баҳодир Бегматов, Обид Олимов, Дилбар Расулова сингари ошпазларимиз бинокорларнинг ҳурматини қозонишмоқда.

Т. ҲАКИМОВ.

УМРНИНГ ДАВОМИ

Хотира

У танти, бағри кенг, ориятли инсон эди. Умр бўйи орият билан яшади, ишлади. Ўн йилдирки, бу фидойи инсон ҳақидаги хотиралар дилдан-дилга кўчади. Муборак номи ҳамқишлоқлар, шогирдлар, яхшилар қалбида барҳаёт.

Кеч куз. Терим мавсуми охирлаган. Қодир Тўраев бошлиқ бригадада план бажарилган бўлса-да, «сўнгги граммлар учун» кураш давом этарди. Баъзан ярим оқшомга бориб: «Яна бир тележка пахта топасан! «Район, область ва республиканинг обрўсига шерик эмасмисан?!» каби дашномлар эшитилиб қоларди. Бригадир шунга ўхшаш гап-сўзлар кўпаймаслиги учун бор пахтани юклатиб, пунктга жўнатди. Кўп ўтмай механизатор бўшашиб қайтди.

— Пахтамизни қабул қилишмади, Қодир оға, — деди у. — Қум сепилганмиш. Гап шамоллаб райкомгача кетди, чоғи.

— Қанақа қум?

Бригадирнинг кўнгли ғаш тортиб, ўйланиб қолди: «Наҳотки шу рост бўлса? Ёки бирон ғаламис «ҳеч кимга сўз бермайдиган бригадирнинг попугини пасайтириб қўйиш керак», деган мақсадда ростдан ҳам пахтага қум аралаштирдимикин?...».

У уйга хомуш кириб келди. Пешвоз чиққан турмуш ўртоғи:

— Ҳозир овқатингизни иситаман, — деди меҳрибонлик билан. — Чарчаган кўринасиз?..

— Уринма, онаси, иштаҳам йўқ. Иш чиқиб қолди. Пахтахонада ётаман. Ҳосилни эртароқ ёйиб қуритмасак бўлмаяпти.

Манғит опа ортиқ сўз қотмади. Нима ҳам десин. Эрининг феъли маълум: айтганини қилади. Шўрлик аёл болаларининг отасини сўнгги бор кўриб турганини, айрилиқ ва жудолик доғи қалбида бир умр армон бўлишини ҳали билмасди. Бу чоқ Қ. Тўраев дала томон йўртиб борар, ўзи билан ўзи олишарди. «Биров пахтага қум сепганмикан? Ким ўша? Ўзим кузатай-чи...»

Номозшом. Ҳаво дим. Бригадир дарахт тагига чўзилди. Хаёлан ўтмишига назар солди. Ҳисобчилик курсини тугатиб, касб эгаси бўлди. Колхоз бухгалтериясида унинг олдига тушадигани йўқ эди.

— Ўртоқ Тўраев, хабарингиз бор, қишлоғингиздаги бригада ўтириб қолган, — деди кунларнинг бирида правление йиғилиши бораётганда колхоз раиси. — Бригадирликка муносиб киши тополмаяпмиз. Ҳамқишлоқларингизни яхши биласиз. Кимни тавсия қилишингиз мумкин?

— Ўзимни-да! — деди ярим ҳазил, ярим чин. — Ўттиз йилча иссиққина хонада ўтириб, димиқиб кетдим. Энди далада ўзимни бир синаб кўрай.

Янги саркор ғайрат ва ташаббус билан иш бошлади. Савракликлар унга ишондилар, эргашдилар. Натижада ҳосилдорлик ошди, даромад кўпайди. Илгари шўр, кам ҳосил дея тавқи лаънат олган ердан 40—41 центнердан пахта ундирилди. Рўзғорга барака кирди.

Қодир Тўраевнинг номи тилга тушди. Кўксидаги «Шавкатли меҳнати учун» нишони қаторига бирин-кетин Бутуниттифоқ халқ хўжалиги ютуқлари кўргазмасининг бронза, кумуш ва олтин медаллари, «Ҳурмат», Ленин орденлари қўшилди. Булар ҳалол меҳнатга берилган муносиб баҳо эди. Ҳар бир инсон — бир олам. Унинг ўз қувонч ва ташвишлари, дард-аламлари бор. Қодир ака ҳам бундан мустасно эмасди. «Ерни алдаб бўлмайди. Уни алдамоқчи бўлганларнинг ўзлари алданиб қоладилар», дерди у икки гапнинг бирида. Ғўза аҳволини рангига қараб пайқарди. Пахта — меҳр ва қуёш фарзанди. Парвариш сифатли бўлса, мўл ва арзон ҳосил нақд, деяверинг. Бу кўп жиҳатдан сувчи ва механизатор меҳнатига боғлиқ. Қодир ака ҳеч қачон ишга чорлаб, уйма-уй юрмаган. Одамларнинг ўзлари далага интилишарди. Чунки саркор уларнинг қувончига ҳам, ташвишига ҳам шерик, яқин дўст, доно маслаҳатчи эди.

Оиласиз, фарзандларсиз бахт — кемтик. Қодир ака хонадонида бир эмас, 17 нафар ўғил-қиз камол топди. Уларни ўқитмоқчи, орзу-ҳавасларини кўрмоқчи эди. Афсус... Ўша кунларга етолмади. Юрак кутилмаган зарбага дош беролмади. Пахтага боғланган жон риштаси пахтахонада узилди. Ярим тунда қон босими ошиб, 58 ёшида мангуга кўз юмди. Тонг отгач, бу мусибатдан ҳамма хабар топди. Айрилиқ алами оғир эди. Начора, ўлим ҳақ. Шофиркон районидаги «Шофиркон» колхози аъзолари кўзда ёш, дилда армон билан марҳумни сўнгги йўлга кузатдилар.

...Ҳаёт ўз оқимида шиддат билан давом этаяпти. Бугун оилага катта ўғил Қойир Тўраев бош-қош. Тўраевлар колхоз ишлаб чиқаришининг барча тармоқларига илдиз отиб кетишган. Ўғил ва неваралар Қобил, Ҳайрулла, Шукрулла, Зикрилла, Амрулла ҳамда Фозилжон Тўраевлар турли соҳалар бўйича инженер, келинлардан Майрам, Малика, Шоира Тўраевалар эса муаллима ва тарбиячи. Оилада ота ва бобо ишини давом эттираётганлар сони элликдан ошди.

— Турмушимдан нолимайман. Ҳамма нарса етарли, — дейди қаҳрамон она Манғит Тўраева. — Фақат кўнгил бут эмас. Кенг хонадонимнинг соҳиби, бировларга қайишишни ўзи учун олий мақсад деб билган азиз инсон йўқ. Давраларда ўринлари билиниб туради. Начора, тақдир экан...

Эндиликда мазкур бригадани бошқараётган Рўзи Эсанов бундай дейди:

— Менгача ҳам икки-уч раҳбар алмашди. Лекин ҳеч биримиз Ленин ордени нишондори, уста пахтакор Қодир ота Тўраевга ета олганимизча йўқ. Аъзоларимиз тили ва дилида у кишининг номи. Доно ўгитлари, маслаҳатлари қулоғимиз остида янграб тургандек.

Ҳар бир инсон қадр топган жойида азиз. Турғунлик йилларида ҳам пахтакорлик шаънига доғ туширмаган Қ. Тўраев сингари кишилар ҳар қанча эъзозга сазовор. Маънавий қадриятларимиз ҳақида жиддийроқ ўйлаб кўрадиган пайт келди. Хайрли ишнинг кечи йўқ. Қодир ота яшаган кўча ёки қишлоқ унинг азиз номи билан аталса, мақсадга мувофиқ бўларди. Колхоз аҳли ҳам шундай фикрда.

Э. БОБОМУРОДОВ,
Бухоро.

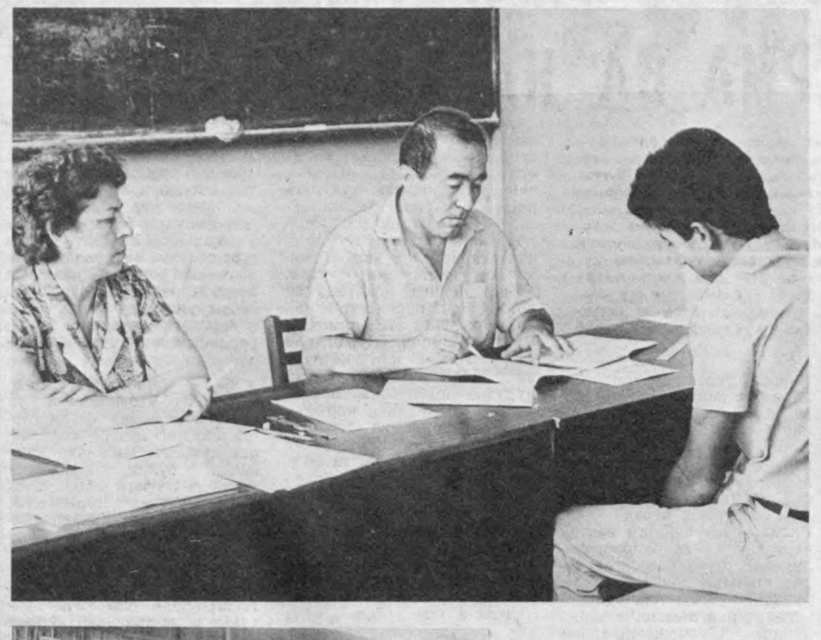

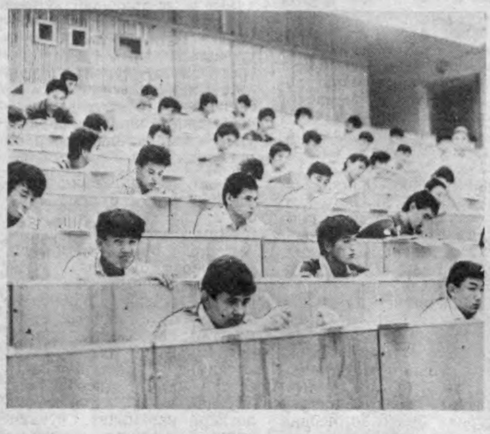

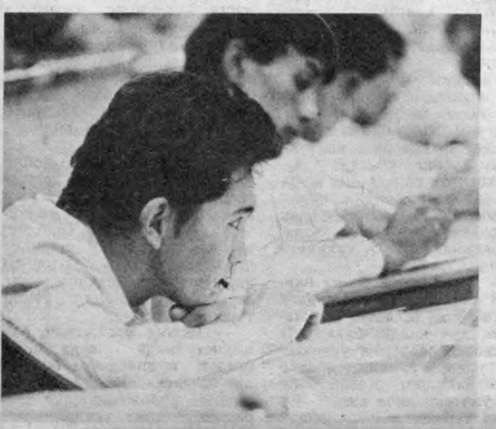

Жумҳуриятимиздаги барча олий ўқув даргоҳларида ва махсус билим юртларида жўшқин ҳаёт давом этаяпти. Билимга чанқоқлар баҳслари авжида. Тошкент қишлоқ хўжалик институтида бўлиб ўтаётган имтиҳонларда 2300 дан ортиқ ўғил-қиз қатнашмоқда.

СУРАТЛАРДА: имтиҳон лавҳалари.

Е. БОТИРОВ олган суратлар.

КИНО МУСИҚАСИ ЯНГРАДИ

Ўзбекистонлик бастакор, ҳаммага таниш бўлиб қолган кўпгина фильмлар мусиқасининг муаллифи Р. Вильданов ижодининг ихлосмандлари ўз фонотекаларини янги ёзувлар билан бойитиш имкониятига эга бўлдилар.

Бастакор асарлари Бутуниттифоқ «Мелодия» граммофон ёзувлари Ўзбекистон жумҳурият студиясида магнит пластинкага ёзиб олинди. Пластинкаларга унинг энг машҳур оҳанглари ўзбек давлат симфоник оркестри ижросида ёзилган. Ушбу пластинка шуниси билан қузиқарлики, уни ёзувга тайёрлашда машҳур скрипкачи, Брюсселда ўтган халқаро конкурс лауреати В. Безверхний қатнашди.

(ЎзТАГ).

СПОРТ АХБОРОТИ

ЯХШИ НИЯТ ЎЙИНЛАРИДА

Совет спортчилари жамғармасидаги медаллар сони кундан-кунга кўпайиб бормоқда. Ҳозир улар 50 тадан ошди.

● **Енгил атлетика.** Хотин-қизлар ўртасида баландликка сакрашда малакатимиз вакили Е. Елесина ишқибозларни ҳайратга солди. У дугоналари орасида юксак маррани забт этиб, Яхши ният ўйинларининг олтин медали билан тақдирланди. Елена 2 метру 2 сантиметрлик кўрсаткичдан сакраб ўтди.

Иккинчи вакилимиз, йирик халқаро мусобақаларнинг кўп бор ғолиби ва совриндори Татьяна Бикова ҳам яхши қатнашиб, мухлисларини хурсанд этди. У бир метру 92 сантиметрга сакраб, бронза медалига сазовор бўлди.

Хотин-қизлар ўртасида 800 метрли масофага югуриш мамлакатимиз вакилларига қўш муваффақият келтирди. Л. Нуритдинова билан Т. Гребенчук марра чизиғига бирин-кетин, иккинчи-учинчи бўлиб етиб келдилар. Натижада қизларимиз кумуш ва бронза медалларини олишга муваффақ бўлишди.

Хотин-қизлар ўртасида етти кураш бўйича мусобақалар ҳам қизғин ўтди. Унда АҚШ вакили Д. Жойнер ғалаба қозонди. Ватандошларимиздан Л. Никитина ва С. Зинина эса кейинги икки ўринни эгаллаб, терма командамиз жамғармасини қўш медаль билан бойитдилар.

Йигитларимизнинг енгил атлетика мусобақаларида кўрсатган натижалари айтарли даражада қувончли эмас. Уларнинг кўпчилиги тўртинчи-бешинчи ўринларни банд этиб, совриндорлар сафидан ўрин ололмади.

● **Сузиш.** Спортнинг бу турида АҚШ вакиллари муваффақиятли қатнашаяптилар. Шу боис медалларнинг кўпчилиги уларга тегаяпти. Фақат 100 метрга брасс усулида сузишда А. Матвеев яхши натижа кўрсатди. У марра чизиғига биринчи бўлиб етиб келиб, Яхши ният ўйинларининг олтин медалини қўлга киритди. Иккинчи ўрин ҳам мамлакатимиз вакилига насиб этди. А. Алексеев кумуш медаль соҳиби бўлди.

200 метрга чалқанча сузишда қатнашган В. Сельков иккинчи ўринни эгаллаб, кумуш медаль соҳиби бўлди.

● **Волейбол.** Мусобақа иштирокчилари гуруҳларга бўлиниб баҳслашаяптилар. Волейболчиларимиз «В» группасида ўйнашаяпти. Улар навбатдаги учрашувни Канада терма командаси билан ўтказиб, 3:0 ҳисобида муҳим ғалабани қўлга киритдилар. Бу вакилларимизга уч очко тўплаб, ўз гуруҳларида биринчи ўринни эгаллаш имкониятини берди.

Бундан кейинги баҳслар янада қизғин ўтиши кутилмоқда. Уларда ғалаба қилган командаларгина курашни давом эттирадилар.

● **Қўл тўпи.** Мамлакатимиз вакиллари саралаш учрашувларини яхши якунладилар. Улар қаторасига тўрт бор зафар қучиб, ўз группаларида биринчи ўринни эгаллашди.

● **Баскетбол.** Саралаш учрашувлари ниҳоясига яқинлашиб қолди. Совет баскетболчилари навбатдаги ўйинни Италия терма командаси билан ўтказиб, ғалабага эришдилар. Улар рақибларини 88:85 ҳисобида мағлубиятга учратишди.

● **Гимнастика.** Совет спортчилари айни бу турда маҳоратларини намойиш этиб, Яхши ният ўйинларига келган минглаб-минглаб ишқибозларни хушнуд этдилар. Айниқса минсклик Виталий Шербо ҳаммани ҳайратга солди. Қобилиятли ёш спортчи бундай йирик мусобақаларда илк маротаба қатнашаётганига қарамасдан иккита олтин медаль соҳиби бўлди.

Саломатлик—туман бойлик

ЮЗИНГИЗДАН ТАБАССУМ АРИМАСИН

Оғиз касалликларини даволовчи шифохоналарга илиб қўйилган плакатларга ишонадиган бўлсак, тишимизни чиройли, соғлом сақлаш, бунга эришиш унча мураккаб эмас. Бунинг учун гигиена қоидаларига риоя қилиш, кундалик қаровни ўрнига қўйиш лозим. Шунда сиз уларнинг оппоқ бўлишига, соғлом сақланишига эришасиз.

Аммо гигиена ўз йўлига. Замонавий шифохоналарда ишлайдиган хушфеъл ва тажрибали амакилар — стоматологлар нафақат тишларни, балки болалар ва катталар соғлиғини сақлашда катта ёрдам беришларини ҳозирги кунда ҳар бир киши яхши билади. Афсуски, бундай даволаш масканлари қишлоқлардагига қараганда шаҳарларда кўпроқ. Шу боис тишни даволашда дала меҳнаткашлари олдида муаммолар кўп. Яқиндаги шаҳар ёки ноҳия марказига бориб, тиш ҳакими қабулида бўлиш учун баъзан кунлаб сарсон бўлишга тўғри келади. Бу аъзони кўрсатиш, сўнгра даволатиш учун эса бир ҳафта ҳам етмайди. Лекин қишлоқда яшовчи ҳар бир кишининг бунга вақти борми? Масалан, ҳосил йиғим-терими даврини олайлик. У бунга рози бўлармикан? Бир томонда катта меҳнат эвазига етиштирилган ҳосилни йиғиб-териб олиш кўндаланг бўлиб турганда бунга кўнмаслиги аён. Фақат қаттиқ оғриқгина айрим кишиларни шундай қилишга — ишини ташлаб, ўн километрлаб узоқдаги шифохонага боришга мажбур этиши мумкин.

Қисқаси, тишларнинг чиройли, соғлом бўлиши нафақат беморнинг ўзига, балки уларни қабул қилиб даволовчи шифокорга ҳам боғлиқ.

Шу жиҳатдан қараганда, Қўшкўпир район аҳолисининг омади келган. Бу ерда тишларни даволаш ва қопламалар қўйишга катта эътибор берилмоқда. Оғиз касалликларини даволашга бошқа жойлардаги каби ўгай соҳа тарзида эмас, балки муҳим вазифа сифатида қаралмоқда. Бу хасталиклар даволанадиган касалхона биносининг ўзиёқ яхши нарсалардан дарак беради. Икки қаватли бу иморат 20 ҳаким ўрнига эга бўлиб, бир кунда 250 беморни қабул қила олади. Замонавий асбоблар билан таъминланган. Шифохонада ички касалликларни, болалар хасталикларини, синган ерларни даволаш, жарроҳлик бўлимлари, рентген хонаси мавжуд.

Оғиз касалликларини даволаш билан шуғулланувчи барча хизматлар ишини пишиқ-пухта ташкил этиш вақтдан тўғри фойдаланиш, беморларни қабул қилишни, тишларга қараш ва шифолашни яхши йўлга қўйишга имкон бермоқда. Бироқ замонавий тиббиёт масканига эга бўлиш билангина иш битмайди. Беморларга намунали хизмат кўрсатиш учун малакали, ҳалол, ўз вазифасига масъулият билан ёндашадиган ҳакимлар бўлиши керак. Ана шунда хасталикларни даволашга боғлиқ барча ишларни маромида бажаришга эришилади.

— Кўп нарса ҳакимнинг билимига, ишига боғлиқ, — дейди оғиз касалликлари шифохонасининг бош врачи Исмоил Жабборов. — Айтайлик, ҳаким тишни даволаб, ямоқ қўйиш учун бир ҳафта кетади. Лекин орадан бир неча кун ўтгач, бемор келиб, яна тиши оғриётганидан ёки ямоқ тушиб кетганидан шикоят қилади. Бундай ҳолларни терапия бўлимининг мудири Юсупбой Сапаев бошчилигидаги уч кишидан иборат махсус комиссия кўриб чиқади. Агар ҳаким айбдор деб топилса, унинг иш ҳақидан 5 фоизи ушлаб қолинади. Сўм устидан назорат беморларга эътиборсизлик билан муносабатда бўлиш ҳолларини бартараф этиш, даволаш, тишларни ямаш, қопламалар қўйиш сифатини оширишга имконият яратди. Бу тадбир яна бир масалада яхши натижа берди: ҳакимлар қабулида бўлиш учун навбат кутишларни камайтирди.

Эндиликда синиқ жойларни даволаш хоналари олдида одамларнинг тўпланиб қолиш ҳолларига умуман дуч келинмаяпти. Бу беморлар даволаниш учун келмай қўйди деган маънони билдирмайди, албатта. Аксинча Р. Жуманиёзов раҳбарлигида хўжалик ҳисобида ишлаётган мазкур бўлим ўз вазифасини яхши адо этмоқда. Масалан, ўтган йили режадаги 100 минг сўмлик ўрнига 169 минг сўмлик хизмат кўрсатилди. Режадан ортиқ келган маблағнинг 40 фоизи тиббиёт ходимларига мукофот тарзида тақсимланди.

Шифохонада ясама тишлар фақат пулгагина қўйилмайди. Бутун мамлакатдаги каби Қўшкўпирда ҳам улар текин қўйиладиган шахслар тоифаси бор. Булар ногиронлар, Улуғ Ватан уруши иштирокчилари, пенсионерлардир. Кексалар ҳозирги иш даражасини бундан ўн-ўн беш йилга солиштириб, бениҳоя қувонадилар.

Исмоил Жабборов бундан йигирма йил муқаддам институтни битириб, Қўшкўпирга келганида оғиз касалликларини даволовчи ҳакиму тиш техники бутун районда биттадан эди. Бундай шароитда хизмат кўрсатишни яхши ташкил этиш тўғрисида гап бўлиши мумкин ҳам эмасди. Шунга қарамай беморлар даволанарди. Оғриқ сусайтирилар, тишларга ямоқ ва қопламалар, ясамалар қўйилар эди. Ҳакимлар ҳаракат қиладиган ҳудудларни кенгайтириш, энг олис қишлоқлар аҳолисидан тортиб барча меҳнат аҳлига бу хизматдан фойдаланиш учун имконият яратиб бериш мақсадида шундай қилинарди.

Ҳозирги кунда қўшкўпирликлар оғиз касалликларини даволовчи ажойиб марказдан ташқари колхозлар ва совхозларда, ўқув юртлари ва корхоналарда ҳам алоҳида хоналарга эга эканлар, бунда бош ҳаким Исмоил Жабборовнинг ҳиссаси катта. У серғайратлилиги, тиниб-тинчимаслиги, ташаббускорлиги билан меҳнаткашлар ҳурматини қозонди.

Марказнинг Охунбобоев номли, «Иттифоқ» колхозларидаги бўлимларида фақат даволаш эмас, балки тишларга ямоқ қўйиш масаласи ҳам ҳал этилди. Оғиз касалликлари, синган ерларни даволаш бўлимлари, лабораторияни ўз ичига олган колхозлараро марказда малакали ҳакимлар ва техниклар фаолият кўрсатаяптилар. Бўлим мудири Очил Иброҳимов, техниклар Жуманиёз Шайхов, Замира Матқулиева ана шулар жумласидандир.

Айтиш керакки, оғиз касалликлари маркази эндиликда ўзи хизмат кўрсатаётган хўжаликлар ёрдамида ташкил этилган. Охунбобоев номли колхоз раиси Отаназар Раҳимов, «Иттифоқ» колхозининг раиси Қадам Кенжаев уни тиклашда фаол қатнашдилар. Маблағни аяшмади.

Е. ТРАВАС.

ТАБИАТ ҲАҚИДА ҲИКОЯЛАР

ТОМИР

Қарши бозорини айланиб юргандим. Икки кишининг оғиз кўпиртириб, аллақандай гиёҳ устида савдо қилаётгани эътиборимни тортди. Бири ҳадеб «300 сўм», деса, иккинчиси: «Инсоф борми, бироз нархини пасайтиринг», — дерди. Яқинлашиб, қўлидаги 200 граммли шиша ичидаги суюқликни беришни сўрадим. Сотувчи устаси фаранг шекилли: «Нима қиласиз, ака, шу оддий дори женьшенда, ҳалигидай ёшартирувчи дори», — деди.

Женьшень. Бу ҳақда кўп эшитганман, ўқиганман. Унча баланд эмас, митти қизил гулли қимматбаҳо ўсимлик 4 минг йил олдин Хитойда маълум бўлган, сўнгра у аста-секин XVII асрда Европага тарқалган. Олтин баҳосидан қиммат ҳисобланган ҳаёт томири XIX асрда рус олимларининг эътиборини жалб этган.

...Афанасий Лаврентьевич Корнилов отдан тушди. Мен ҳам унга қўшилдим. Қуёш нури аранг тушиб турган дарахтлар соясида ўсимликлар дунёси бой эди. Афанасий шулар ичидан биттасини танлаб олди.

— Бу женьшень, яъни ҳаёт томири, — деди.

У кўп йиллик ўсимлик бўлиб, кам кўпаяди. Баҳоси тенгсиз, талаб эса катта. Шу боис женьшень бундан бир неча йил муқаддам давлат муҳофазасига олиниб, авайлаб кўпайтирилмоқда.

— Нима, унинг ўрнини босадигани йўқми? — дедим. У бироз ўйланиб турди-да:

— Бор, — деди. — Олимлар ҳаракати зое кетмади. Яқин йиллар ичида улар женьшень каби аралиялар оиласига мансуб тиканли элеутерококкни топдилар. У ҳам таркибида алколоидлар, сапонин, глюкозид, эфир мойи сақлар экан. Маньжур аралияси эса женьшендан фарқ қилмайди, деб тан олинмоқда.

Суҳбатимизга уссурилик кекса Иван Конич қўшилди:

— Асримиз бошларида бувам оғир бетоб бўлиб қолди. Тўшакда ётган ҳолда дадамга унинг дардига аллақандай ўсимлик томири малҳам бўлишини уқтирарди. Дадам бир ҳафта тайга ичкарисига, маҳаллий аҳоли яшайдиган овулга бориб, ўша ўсимликни топиб келди. Истеъмол қилган бувам секин-аста оёққа туриб тузалди. Йиллар ўтиб, истеъмол қилган ўсимлик женьжень томири эканлигини фаҳмладим.

Ёввойи ҳолда ўсаётган женьшень кучли назорат остида. Маданийлаштирилгани эса Уссури ўрмонларида, корейс услубида махсус яшик деворчалар ичида ўстирилмоқда. Шунга қарамай женьшень ўғрилари йилдан-йилга кўпайиб бормоқда. Кўрилаётган чора-тадбирларга қарамай, унинг томирини қазиб олиш ҳоллари кўпаймоқда. Қўлбола ҳаёт томири тайёрлаш, ким ошди савдосига чиқариш кучаймоқда. Шундан бўлса керак, Узоқ Шарқдан бир неча минг километр олисдаги Қаршида ҳам бундай чайқов қизиб турарди...

Нима ҳам дердик, одамларнинг ўзи инсофга кирмаса, кўрилаётган чораларга қарамай, «ҳаёт томири»нинг илдизи тугаб бораверади.

Сизларга инсоф берсин, одамлар!

ЛОЛА

Қаршини Наманганга қиёслашади. Дарҳақиқат, кейинги йилларда кўкаламзорлаштириш борасида кўп ерларни ортда қолдириб, гулларга бурканди. Буни Карл Маркс, Ленин, Индустрия кўчалари бўйлаб юрганингизда яққол ҳис этасиз, ранго-ранг гулларнинг товланишидан завқ оласиз.

Кўкаламзорлаштириш идораси қошида эса лола, қизғалдоқ, чиннигулларни кўриб қувонасиз. Шунга қарамай, шаҳар кўчаларида негадир лола ўстиришга эътибор йўқ. У тилларда достон, қўшиқларда севги тимсоли этиб келинаётган гул-ку, ахир. Ҳатто табиий ҳолда ўсаётган дараларда, тоғ этакларида ҳам камайди.

Ёшликда Яккабоғ районидаги Қўштегирмон қишлоғидан мактабдошим Ибодулла билан эшак миниб, тоққа — Ўрташивор дараси этакларига равоч тергани борардик. Атроф бахмал гилам тусида товланарди. Айниқса лола ўзга жозиба кашф этарди. Қайтишда гулдаста ясаб, қишлоғимиз қизларига тақдим этардик. Энди-чи? У ерларда лоланинг урвоғи ҳам қолмади. Яккабоғ ўрмон хўжалиги ходимлари янги ерлар очамиз, деб лолазорни пайҳон этдилар, ҳайвонларнинг бу ерларда боқилиши янада ачинарлидир. Гулфурушларни эса айтмай қўя қолайлик.

Қарши шаҳрида лола ўстириш қониқарсиз, дедик. Бу рост. Аммо оммавий равишда ўстирилган ҳам эди. Эсимда: кўчалардан бирини Лолазор деб аташди. Бироқ бу билан лола кўпаймади, аксинча кўп ўтмай ўстирилгани ҳам хазон бўлди. Уларни асраш ҳар бир кишининг бурчи эканлиги унутилди. Аммо бундай бўлмаслиги керак! Тарихга бир мурожаат қилайлик. У қадим замонларда ҳам эъзозланган эди. Масалан, лола бундан уч минг йил илгари Эронда маълум бўлган, Араблар «Минг бир кеча»сининг гул тожига айланган. Европага 1634 йилда Туркиядан нидерландлар томонидан келтирилган. Ўзининг тенгсиз чиройи билан уларни лол қилган. Лолага бўлган қизиқиш шундай кучайганки, уруғини сотиб олиш учун бойлар кўплаб пуллар сарфлаганлар, лотерея ўйинларига қўйганлар. Лола уйларни, аравалар устини безаган. Ўтган асрнинг буюк ёзувчиси француз А. Дюма голландларнинг лолага бўлган меҳрини ифодалаб, ўзининг «Қора лола» асарини яратган.

Шундай экан, лолага бўлган эътиборимизни сусайтирмайлик. Унинг янада кўпайиши учун имконият яратайлик, шафқат уруғини сочайлик. Токи «Ватанимиз — гуллар ўлкаси» деган ибора бундан кейин ҳам тилдан тушмасин.

Очил ЎЛЖАЕВ.

«Қишлоқ ҳақиқати»нинг навбатдаги сони 28 июль, шанба куни чиқади.

Муҳаррир
А. Ғ. МУХТОРОВ.

Ойнаи жаҳонда

27 ИЮЛЬ, ЖУМА

● ЎзТВ I

11.30 «Табиатга муҳаббат». Кинопрограмма.
12.30 Такрорий фильмлар экрани. «Горгоннинг боши». Бадиий фильм.

* * *

17.30 Кўрсатувлар тартиби.
17.35 Янгиликлар.
17.40 «Сўғдиёна» қизлари». Бадиий фильм («Тожикфильм»).
19.00 «Фанга бағишланган умр». В. И. Ленин номли Тошкент Давлат дорилфунунининг 70 йиллиги олдидан.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.45 «Бола бошидан». Ўзбекистон телевидениеси ва «Совет Ўзбекистони» газета редакциясининг биргаликдаги рейди.
20.30 Москва. «Время».
21.00 «Ижоднинг бошланиши». Катталар учун мультфильм.
21.10 «Субҳидам еллари». Дилрабо наволар.
21.45 Кинолавҳа.
21.50 «Одобнома».
22.00 «Ахборот».
22.20 «Абадият». Навоий ва Ҳусайн Бойқаро.
23.20 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

18.05 «Ёввойи». Бадиий фильм («Ўзбекфильм», рус тилида).
19.30 «Тошкент» студияси кўрсатади. «Ҳар бир уй учун». Бевосита мулоқот.

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ:

20.30 Москва. «Время».
21.00 «Парасту». Мусиқий кўрсатув.
22.00 «Ахбор».
22.20 «Негатив». Танқидий кўрсатув.
22.50 «Севги тумори». Бадиий фильм.

● МТ I

6.00 «120 минут».
8.05 Мультфильмлар: «Йўл-йўлакай булутлар билан», «Филга совға», «Хазина».
8.35 «Рус қирғоғи, олис қирғоқда...». Ҳужжатли фильм.
8.55 «Босқичлар».
10.10 «Умринг боқий бўлсин, Ер!».
11.10 «...16 ёшгача ва ундан катталар».
12.00 «Время».

* * *

15.15 Ашхобод шаҳар болалар филармонияси скрипкачилар ансамблининг концерти.
15.45 Мальдив республикасининг миллий байрами — Мустақиллик кунига. «Мальдивлар. Ороллардаги юбилей». Кинопрограмма.
16.15 «Жамғарма». Мультфильм.
16.25 «Бекинмачоқ ўйнаймиз».
16.55 «Ғалла трассаларида». Телекўприк.
18.00 «Время».
18.30 «Бу озодлик». Кооператив ҳаракати ҳақида телевизион ҳужжатли фильм.
19.00 Надежда Чепрага куйлайди.
19.25 «Бенони ва Роза». Олти серияли телевизион бадиий фильм. 6-серия. Премьера.
20.30 «Время».
21.00 Яхши ният ўйинлари. Енгил атлетика.
23.00 Гандбол. Эркаклар. Ярим финал.
23.30 Долзарб интервью.
23.40 «Бу бўлган... бўлганди...».
00.10 «Нигоҳ» программасининг махсус сони. «Ўз-ўзини ҳимоя қилиш... қуролсиз-а?». «Левашовлар меморандуми».
01.55 «ТСН». Янгиликлар телевизион хизмати.

● МТ II

7.30 Эрталабки бадан тарбия машқлари.
7.45 «Госпиталь». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси.
8.25 «Салют» Маданият саройида халқ қўшиқлари байрами.
8.55 «Йўқолган хазинани излаб». Телевизион бадиий фильм. 2-серия.
10.00 «Олтин антилопа». Мультфильм.
10.30 Такрорий телефильмлар сеанси. «Бу ҳаммаси у ҳақда». 5 ва 6-сериялар.
12.40 С. Рахманинов номли II Бутуниттифоқ конкурсининг лауреати Э. Чуприк чалади.

* * *

16.30 «Қуённикида ҳовли тўйи». Мультфильм.
16.50 Коллаж (реклама, ахборот, эълонлар).
16.55 «Ўғирлик». Телевизион ҳужжатли фильм.
17.45 Компьютерли аккордеон учун соло. Ю. Дранга ва Б. Тимур чалади.
17.59 «Уй». Ҳужжатли фильм премьераси.
18.20 «Биринчи қаторга чипта». Мусиқий гороскоп.
19.20 Яхши ният ўйинлари. Бейсбол. СССР—АҚШ терма командалари. Енгил атлетика.
20.25 «Навбат сизга, артист». Л. ва В. Анисимовлар куйлайди.
20.45 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! «Сеҳрланган ўрмон».
21.00 Н. В. Гоголнинг экранлаштирилган асарлари «Ўлик жонлар». Беш серияли телевизион бадиий фильм. 5-серия.
22.30 Н. Латинский чалади (скрипка).
23.00 «Время» (сурдо таржимаси билан).
23.30 Яхши ният ўйинлари. Волейбол. Хотин-қизлар. Финал. Сув полоси. СССР—Испания терма командалари.

Р — 06224. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. Д. 1234. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12